

עומקא דפרשה

- שער הציון
- נתינת מעשר לאשת לוי
- פטור הפקר ממעשר
- מעשר ראשון בדמאי
- מלחמתה של תורה
- תגובות

- תמכין דאורייתא
- מעשר ראשון בדמאי
- שכר שבט לוי במעשר
- קדושת מעשר ראשון
- הפרשה אחר קנס עזרא
- מצות אכילת מעשר

פר' קרח - בעניני מעשר ראשון
בס"ד ערש"ק כ"ב סיון תשע"א

מעשר ראשון בדמאי

הרב צבי יהודה קראוס

הנה, ידוע דהמפריש מעשר ראשון מדמאי אינו חייב לתת ללוי, והטעם משום דאין בו איסור לזרים, ואי מצד ממון הלויים יכול בעל הפירות לומר ללוי הבא ראה שאין פירות הללו מעושרין וטול, וכדקיי"ל בכל דוכתא המוציא מחבירו עליו הראיה, וכמבואר כל זה ברע"ב ריש מס' דמאי.
ובתוי"ט שם הקשה דא"כ לר' מאיר דס"ל בפ"ט דיבמות דמעשר ראשון אסור לזרים, גם בדמאי יהיה חייב לתת ללוי, ולא אישתמיט דבר זה בשום מקום [וע"ש בתורעק"א דבאמת בתוס' יומא דף נ"ו מבואר דמעשר"ר של דמאי אסור לזרים].
ותי התוי"ט דכיון דרוב ע"ה מעשרין, לכן לא תיקנו אלא בדברים שיש בהם חיוב מיתה, אבל בדברים שהם רק בלאו, בזה סמכו על הרוב, ולכן גם במע"ה, אף דלר"מ אסור לזרים מ"מ אינו במיתה אלא בלאו ולכן לא גזרו. וע"ש שכתב דמהאי טעמא לא אסרו אונן בדמאי, כדאי בפ"א מ"ב.
ולא הבנתי דבריו, והלא מפורש במשנה ב' דמעשר שני של דמאי אסור לאוכלו חוץ לירושלים, והרי גם זה אינו במיתה אלא בלאו ואעפ"כ גזרו. ולכאן אין לומר דהבאת מקום שהוא עיקר מצות מע"ש הצריכו לקיים [ע' תוי"ט משנה ב' בד"ה ונאכל], דלכאן אין זה מספיק דגם נתינת מעשר ראשון ללוי הוי עיקר מצותו ומדוע לא חייבו, ומה בין זה להבאת מקום, וצ"ע.

מעשר ראשון - תמכין דאורייתא

הרב משה עזריאל נויפלד

במצות מעשר ראשון שהישראל חייב להפריש בשביל הלוי, מבאר החינוך (מצוה שצ"ה) דשורש המצוה, לפי ששבט הלוי בחר השם בתוך אחיו לעבודתו תמיד במקדשו, על כן היה מחסדו עליהם לתת להם מחיתם דרך כבוד, כי כן יאות למשרתי המלך שתהיה ארוחתם מזומנת להם על ידי אחרים שיכניו להם ולא יצטרכו הם ליגע בדבר זולתי בעבודת המלך היקרה.
והיינו מכיון שהם עבדי המלך ומשרתים אותו בכל עת מן הראוי שאחרים יכינו להם ארוחתם, ושלא יצטרכו הם בעצמם לעבוד בשביל מחיתם כדי שיהיו פנויים בכל עת לעבודת המלך. ומבואר כאן שתי נקודות: א. מכיון שהם משרתי המלך מגיע להם ארוחתם דרך כבוד שאחרים יטרחו בשבילם וכמו שכתב החינוך בהמשך שבגלל זה גם מגיע להם חלק יתר על כולם וכ"ז משום כבוד המלך. ב. מבואר דכדי שיהיו בכל עת פנויים לעבודת המלך במקדשו מן הראוי שלא יצטרכו לדאוג לארוחתם לבד כי זה יפריע להם בעבודתם. וע"כ זכו הלויים שיתנו להם מעשר ראשון שיהיו פנויים לעבודתם וג"ז מכבודם כמו שביארנו.

והרמב"ם סוף הלכות שמיטה ויובל (פ"ג הי"ב, י"ג) כתב ולמה לא זכה לוי בנחלת א"י ובנזיחה עם אחיו, מפני שהובדל לעבוד את ה' ולשרתו ולהורות דרכי הישרים ומשפטיו הצדיקים לרבים וכו' לפיכך הובדלו מדרכי העולם, לא עורכין מלחמה כשאר ישראל וכו' אלא הם חיל השם שנאמר ברח' חילו והוא ב"ה זיכה להם, ע"כ. וגם בדבריו אפ"ל כמו שכתבנו לעיל שתי הטעמים דמכיון שהובדלו לעבוד את ה' וכו' לפיכך הובדלו מדרכי העולם שהם לא צריכים לדאוג בשביל העולם אלא אחרים דואגים בשבילם כי הם חיל ה', וגם הקב"ה זיכה להם שיהיו פנויים לעבודתו.

וממשיך הרמב"ם ולא שבת לוי בלבד אלא כל איש ואיש מכל באי העולם אשר נדבה רוח אותו והבינו מדעו להבדל לעבוד לפני ה' ולשרתו ולעבדו לדעה את ה' והלך ישר כמו שעשהו האלקים ופרק מעל צוארו עול החשבונות הרבים אשר בקשו בני אדם הרי זה נתקדש ק"ק ויהיה ה' חלקו ונחלתו לעולם... וזיכה לו בעוה"ז דבר המספיק לו כמו שזיכה לכהנים וללויים. הרי דוד אומר ה' מנת חלקי וכוסי אתה תומיך גורלי.

כתב לנו הרמב"ם דכ"א יכול לזכות למה שזכו שבת לוי ע"י שנדבה אותו להבדל ולהיות רק עובד ה' ולשרתו ולדעת את השי"ת ולפרוק מעליו עול ד"א שהם החשבונות הרבים אז הוא נהיה חלק ה' ונחלתו לעולם. וזה ג"כ משתי הסיבות שכתבנו לעיל.

וזה מה שאמר בן זומא בברכות (נח). כמה יגיעות יגע אדם הראשון עד שמצא פת לאכול חרש וכו' ואני משכים ומוצא כל אלו מתוקנים לפני. וכמה יגיעות יגע אדם הראשון עד שמצא בגד ללבוש וכו' ואני משכים וכו'. היינו מכיון שעסק רק בתורה ובעבודה זכה לזה שכולם נבראו לשמשני וזה ג"כ כמו שכתבנו גם בגלל שזה הכבוד למשרת ה' שאחרים יטרחו בשבילו וגם שלא יבטל מזמנו.

וזה על כאו"א לדעת מה שיותר נבדלים מן העולם הגשמי ונמסרים לעסק התורה ולעבודת ה' יותר יש לו שייכות לשבת לוי שהקב"ה יתן לו פרנסתו ע"י אחרים. וגם אלו שתומכים במשרתי ה' צריכים לדעת שזה כבוד וזכות לתמוך במשרתי ה' אלו שממתין עצמם באהלה של תורה שבזה נותן כבוד להקב"ה.

ואפ"ל דזה מה שכתוב אצל יעקב אבינו ששרו של עשיו פגע בכף יריכו שזה תמכין דאורייתא דהיינו שבדור האחרון לא יבינו גודל הזכות והכבוד להשי"ת לתמוך במשרתי ובה לא רוצים לתמוך בהם כ"כ.

ועל המצוה הזו כתוב באבות (פ"ג מ"ג) מעשרות סיג לעושר והיינו מכיון שנותן מעשרות למשרתי ה' בזה הוא מכבד השי"ת ועי"ז מקבל ברכה ושפע בנכסיו (ע' בחינוך) וע"כ גודל הזכות לתמוך במשרתי ה' שהם עובדי ה' שמניחים חיי עוה"ז ועוסקים בחיי עולם כמ"ש הרמב"ם וכל מה שמוסיף, נכסיו מתברכים יותר.

שכר שבט לוי במעשר

הרב צוריאל גלעזר

טעם המעשר נאמר בפר' קרח (פס' כא) "חלף עבודתם אשר הם עובדים את עבודת אהל מועד". ועוד נא' (בפס' לא) "כי שכר הוא לכם חלף עבדתכם באהל מועד". ולעיל בפר' במדבר (ג,ח) כתיב "ושמרו... ואת משמרת בני ישראל לעבוד את עבודת המשכן". ופירש"י שם שכולן היו זקוקין לצרכי המקדש, אלא שהלויים באים תחתיהם בשליחותם, לפיכך לוקחים מהם המעשרות בשכרן, שנא' כי שכר הוא לכם חלף עבודתכם.

אך החינוך (שצ"ה) כתב משרשי המצוה לפי ששבט לוי בחר ה' בתוך אחיו לעבודתו תמיד במקדשו, על כן היה מחסדו עליהם לתת להם מחיתם דרך כבוד, כי כן יאות למשרתי המלך שתהיה ארוחתם מזומנת להם ע"י אחרים שיכניו להם ולא יצטרכו הם ליגע בדבר זולתי בעבודת המלך היקרה.

הרי דנחלקו רש"י והחינוך אם המעשר ניתן מישראל או מהקב"ה, דלפי רש"י הוא מישראל בתמורה ושכר לעבודתם במקומם, ועי"ז נא' "חלף עבודתכם". אבל לפי החינוך הוא מהקב"ה תמורת עבודתם במקדשו, והוא מצד הכבוד.

ויתכן דיסוד הפלוג' בספרי כאן (יח,מח) דאי כל מצות כהונה קנאו ה' ונתנו לכהנים, וזו חלף עבודתם, דברי ר' יאשיהו, ור' יונתן אומר אף זו קנאו השם ונתנה ללויים שנא' וכל מעשר הארץ וגו'. ע"כ. כלומר דנחלקו אם גדר המעשר שהוא חלף עבודתם - מישראל, או שהוא שכר מהקב"ה, והיינו שהמעשר ניתן לה' והוא נותנו ללויים.

וכעין חילוק זה עי' בחת"ס כאן עה"פ "כי את מעשר בני" אשר ירימו לה' תרומה", שנרמז בזה ב' סברות, הא' שהלויים שלוחי דידן וחלף זה משלמים להם מעשר. והב' דשלוחי דרחמנא והוא להם לכבוד ולתפארת. [ועי"ש שביאר בזה את ערעורו של קרח, ושכאן הודיעם הקב"ה דהמעשר הוא "חלף עבודתם" כסברא הא' ועי"ז אין טענה].

והרמב"ם במו"נ (ח"ג פל"ט) תפס לעיקר בטעם המעשרות את מה שנא' "כי אין לו חלק ונחלה עמך" שסבת זה כדי שיהיה השבט מיוחד כולו לעבודת ה' וידיעת התורה ולא יתעסק בחרישה וזריעה, עי"ש. וצ"ל לפי"ד דמ"ש כי שכר הוא לכם חלף עבודתכם אינו עיקר טעם המעשרות, אלא סיבה שהוא חולין (כדאי בספרי על פס' לא).

וטעם זה נקט גם החינוך במצות ערי הלויים (תח) ובאיסור נחלה (תקד), [וכדברי הר"מ בסוף הל' שמיטה ויובל], אך לא לגבי מתנת המעשר, שהיא מטעם אחר כנ"ל אך צ"ע שבמצוה תקד כ' בסוף האי' טעמא "כענין שכתבתי למעלה במצות מעשר בסדר ויקח קרח".

קדושת מעשר ראשון

הרב אורי שהר

איתא בספרי, כי את מעשר בני ישראל אשר ירימו לה' תרומה, קראו הכי תוב **תרומה** עד שיוציא ממנו תרומת מעשר ע"כ. ועוד איתא בספרי (בפסוק ונחשב ללוים) וז"ל שומע אני **הואיל קראו ותרומה תהא בקדושתה עולמית** ת"ל ונחשב ללוים כתבואת גורן וכתבואת יקב מה כתבואת גורן מפ' ריש תרומה ושאר חולין אף מעשר ראשון מפרשי תרומה ושאר חולין ע"כ.

ועוד איתא בספרי ואכלתם אותו בכל מקום, אפי' בקבר שהיה בדיון הואיל ותרומה קרויה תרומה **ומעשר ראשון קרוי תרומה** וכו' אף מעשר ראשון לא יהיה נאכל אלא במקום טהור ת"ל ואכלתם אותו בכל מקום אף בקבר ע"כ.

והדברים לכאן סתומים וחתומים, שהרי מע"ר הוא חולין גמור וא"כ **לענין מה** מעשר ראשון נקראת תרומה, וכן **מאי נפק"מ** שיש בה קדושה עד שיב' רישו ממנה תרומת מעשר, ועוד יש להבין דכיון שכבר דרש בספרי (הראשון) שהמעשר ראשון נקרא תרומה רק עד שיפרישו ממנו תרומת מעשר א"כ פשיטא שלאחר מכן אפשר לאוכלו אף בקבר וא"כ אמאי צריך לזה ילפותא (בספרי השלישי).

והנה עוד יש להבין, דהנה בב"ק סז. מבואר שגזלן שהפריש מעשר קנאו ביאוש ושינוי השם ובס' מעדני ארץ הקשה מאי שינוי השם איכא במעשר ראשון והלא אין בו שום דינים, ובדרך אמונה פרק ד' מתרומות בבה"ל הלכה י"א תירץ דמעשר ראשון פטור ממעשר שני, ועוד דאפשר שיש במעשר ראשון שוין דין למשחה לגדולה, ע"פ משכ"ר רש"י בפסחים פ"ו א' שיש בפסח דין למשחה אע"פ שאינו מתננת כהונה, כיון שהוא קרבן וא"כ יש לומר דה"ה מעשר ראשון והניח זה בצ"ע, וע"ש עוד.

וצריך להבין דאמנם מע"ר פטור ממע"ש, אבל לכ' שינוי השם ניכר וחשוב לא היה כאן, שהרי חולין הוא, וכן צריך להבין עצם היסוד ששייך לגדולה במעשר ראשון והלא לא דמי כלל לפסח דהתם קודש הוא משא"כ מעשר ראשון שחולין הוא.

ונראה לבאר בעזה"י, דהנה דעת הרשב"א (בשו"ת סי' י"ח, ובמיוחסות סי' קפ"ט) דאין מברכין על מצות נתינת כהונה כיון דכהנים משולחן גבוה קצבו ע"כ וע"ש. והגר"א באו"ח סי' ח' נמי כתב סברא זו וצ"ע להרשב"א הנ"ל ולפ"ז יש לתמוה מאוד על מה שהביא בס' פאת השולחן סי"ס ג' שהגר"א היה מברך על נתינת מתנות.

וי"ל דהפאה"ש העיד הרי על זרוע וקיבה וי"ל דכיון שהם חולין גמורין אפשר לאו משולחן גבוה קצבו, ולכן יש לברך. אבל הרשב"א והגר"א שם בס"י ח' י"ל דמייירו במתנות כהונה שיש בהם קדושה ומשולחן גבוה קצבו. אך עדיין קשה, שהרי הרשב"א שם כתב שגם על גזל הגר אין מברכין מדאיתא בב"ק שקנאו ה' ונתנו לכהנים, והיינו שמשולחן גבוה קצבו, הרי שגם במתנה שהיא חולין, שייך משולחן גבוה קצבו.

ויש לבאר, דהנה רש"י במנחות מה: פי' נמי כהרשב"א הנ"ל שגזל הגר משרו לחן גבוה קצבו, אמנם התוס' שם הקשה דליכא למימר הכי שהרי בגזל הגר אפשר לקדש בו את האשה, ואילו בקידושין אמרינן שהמקדש בחלקו אינה מקודשת כיון שכהנים משולחן גבוה קצבו, ותירצו התוס' דבגזל הגר איכא גזיה"כ דאע"פ שהוא משולחן גבוה מ"מ אפשר לקדש בו את האשה.

אלא שסיימו תוס' דעדיין תקשי דלמאי נפק"מ דרשו בב"ק לה' לכהן שק" נאו השם ונתנו לכהנים, הרי הכהן יכול לקדש האשה בגזל הגר והרי שלו ממנו וכו' ולמאי נפק"מ שגזל הגר משולחן גבוה קצבו עכ"ל. ועפ"י ד' התוס' מיושב השאלה דלעיל, דלעולם כל מתנו"כ שאין בהם קדושה י"ל דלאו משרו לחן גבוה קצבו וממילא צריך לברך, אבל גזל הגר אע"פ שגם הוא חולין מ"מ יש בו גזיה"כ שהוא משולחן גבוה. ובזה מתורצת קושית התוס', דהנפק"מ שמשולחן גבוה קצבו היינו לענין שאין מברכין על זה [ועוד נפק"מ כדלקמיה].

והנה, לפי המתבאר לעיל שמתנה שיש בה קדושה שאין הכהן יכול לקדש את האשה בזה כיון שמשולחן גבוה קצבו אין מברכין עליה, נמצא דבנתינת תרומה יש לברך שהרי התרומה אע"פ שהיא מ"מ אפשר לקדש בה את האשה. אמנם כיון שלהדיא מפורש שתרומה נמי משולחן גבוה קצבו כמבואר ברמב"ם, א"כ י"ל דתרומה דמי לגזל הגר בזה דאע"פ שיש רשות לקדש את האשה מ"מ אין מברכין וכנ"ל דלענין זה משולחן גבוה קצבו.

והשתא דנבוא לדון לענין מצות נתינת מעשר ראשון ללוי אם מברכין על מצוה זו הנה לכ' פשוט היה נראה שמברכין שהרי דווקא במתנות כהונה משולחן גבוה קצבו וכמו דכתב הרשב"א דילפינן לה מדכתיב ואני נתתי לך את משמרת תרומתי ע"כ וא"כ במעשר ראשון שלא שמענו מעולם שהלויים משולחן גבוה קצבו א"כ פשיטא לכ' שיש לברך לפני הנתינה.

אמנם נראה לצדד שאין מברכין על נתינת מעשר שהרי כפי שהובא לעיל מהספרי, נקרא תרומה וביותר דאי' בספרי וז"ל שומע אני הואיל וקראו הכי תוב תרומה תהא בקדושתה עולמית ת"ל ונחשב ללוים וכו' אף מעשר ראשון מפרשי תרומה ושאר חולין ע"כ הרי שיש חלות תרומה ודין קדושה על המעשר ראשון עד שמפרישים ממנו תרומת מעשר, והרי הקדושת תרומה שייכת להקב"ה ואין זה נתינה ע"י ישראל וכנ"ל ונמצא שהישראל שנותן ללוי את המעשר, הרי הלוי לא מקבל על מישראל אלא מגבוה ואשר על כן יש לומר שאין מברכין על הנתינה וכנ"ל וזהו החידוש שנתחדש בספרי דמעש"ר משולחן גבוה הוא. ולכן נקרא תרומה וקדוש הוא עד שיפרישו ממנו תרומת מעשר. ולכן ספרי שייך שינוי השם ע"י הפרשת מעשר ראשון שהרי יש בו קדושה משולחן גבוה הוא וזהו שינוי שמו ששייך לשולחן גבוה.

הפרשת מעשר בתר דקנסיהו עזרא

הרב י. א. ד. בריינבר

בפ"ה מ"א מדמאי תנו, הלוקח מן הנחתום כיצד הוא מעשר, נוטל כדי תרומת מעשר וחלה ואומר, אחד ממאה ממה שיש כאן הרי בצד זה מעשר, ושאר מעשר סמוך לו, זה שעשיתי מעשר עשוי תרומת מעשר עליו, והשאר חלה וכו'. **והיינו** במפרשי תרו"מ מדמאי, אשר אין חיוב בדיני הדמאי ליתן מעשר ראשון ללוי, שכיון שאינו אלא ספק [שהצריכו חכמים לחוש לן] אמר רינן בזה ללוי הבא ראייה שלא ליתן מעשר ראשון מקמי הפרשה זו וטול, ולא צרכינן לקריאת שם דמעש"ר אלא כדי שיוכל להפריש תרומת מעשר (שע"ז נתקן דין הדמאי), וכיון שא"א לתרו"מ בלא מעשר מחויבין אנו לקריאת שם של מעשר ראשון, אבל א"צ "הפרשה" בפועל, וסגי במה שמפריש את העשירית מהמעשר ראשון שהוא עתיד לעשותה תיכף תרומת מעשר, ואומר "ושאר מעשר סמוך לו" דהיינו שקורא שם לשאר המעשר ראשון בסבמיכות להעשירית שנטול, שזוהי צורת קריאת שם הנצרכת שתהיה כל העשירית במקום אחד, דהא בדמאי עסקינן שאינו ליתנו בפועל, זהו תו"ד ביאור המש"ה בחלק זה, כפי שביארה התו"ט.

ובתו רע"א למשניות שם הקשה, דבמשנה הסמוכה (פ"ה מ"ב) מייירי במעשר טבל, מדתנן שם הרוצה להפריש **תרומה** ותרומת מעשר וכו', ותרומה אי"צ להפריש בדמאי (שלא נחשדו ע"ה על כך) אלא בטבל, ואפ"ה תנן במשנה ב' נמי שאינו מפרשי כל המעש"ר אלא עשירית ואומר ד"שאר המעשר סמוך לו" כנוסח המוזכר במשנה א', והלא במ"ב דמייירי בטבל גמור ול"ש המע"ה מחויב ליתן ללוי המעש"ר, ואמאי קאמרה המשנה נוסח זה ולא הזכירה דמפריש בפועל כל המעשר ראשון ליתנו ללוי, כה"ק הגרע"א ז"ל, וסיים בצ"ע בזה.

ושמא ע"ד אפשר, הנה מבואר בגמ' בכמה דוכתי דלראב"ע קנסיהו עזרא ללוים בענין מעשר ראשון שיתנתו נמי לכהנים [ואע"ג דרבי עקיבא פליג, יעו' במהר"י קורקוס פ"א ממעשר ה"ד בסוה"ד בביאו' דברי הר"מ דכיון דכמה ברייתות כותיה דראב"ע והכי מוכח קרא דמלאכי כותי דראב"ע נקטינן, ע"ש], יעו' יבמות פו: ובשאר דוכתי. וברש"י חולין (קלא: ד"ה בתר) מבואר דנכלל בקנס זה שלא האמינום ללוים על הפרשת תרומת מעשר, ולא היו חור לקין להן מעשר בגורן אלא בפני הכהנים. וא"כ יתכן דכוונת המשניות ע"ד, דאף שבטבל ודאי מחוייב הבעה"ב ליתן מעשר ראשון [ואם לא ללוים אזי לכהנים עכ"פ]. מ"מ מהיות טוב ראוי שיפריש התרו"מ **בעצמו** ויתנה לכהן, והוא האומר במשנה ב' הרוצה להפריש תרומה ותרומ"מ כו', ואה"נ דבטבל ודאי יצטרך להפריש נמי המעש"ר [או כנגדו] ליתן ללוי, מ"מ נקטה המשנה לשון זה להורות שהוא עושה הפרשת התרו"מ בע"צמו ואינו סומך על הלוי.

מצוות אכילת מעשר ראשון

הרב אליעזר היין

בספר דרך אמונה ר"פ יא דתרומות הביא כמה מקורות למצות אכילת תרומה. ואחר העיון נראה דיש בזה נפק"מ גם לענין אכילת מעשר.

[א] רבנו אליקים ביומא עד: כתב, דהמצוה לאכול תרומה מקורה הוא מהא דכתיב בויקרא כב' "ובא השמש וטהר, ואחר יאכל מן הקדשים כי לחמו הוא". והגמ' ביבמות עד, ב דורשת שפסוק זה מדבר על אכילת תרומה גבי מחוסר כיפורים [מצורע, למשל] שאינו יכול לאכול עד שיטבול ויגיע הערב.

[ב] רבנו הלל בפירושו על הספרא פרשת אחרי פ"ז, הביא שאכילת תרומה היא מצוה דכתיב (במדבר יח,לא): "ואכלתם אותו בכל מקום אתם וביתכם".

ודבריו צ"ב מכמה אנפי. הא', מה שהקשה בדרך אמונה שם דקרא זה הלא מייירי בלויים ולא בכהנים, כמו שמתחילה הפר' "ואל הלויים תדבר ואמרת אליהם". ומייירי אם כן לגבי מעשר ראשון הניתן ללויים. ועל פסוק זה דרשה הגמ' ביבמות (פו): "ואכלתם אותו בכל מקום - להבדיל מתרומה גדולה הניתנת לכהנים], ואיך למד מכאן רבנו הלל לשאר אכילות תרומה [שאינם מעשר ראשון] - שהם מצוה? גם צ"ע מדוע לדברי רבנו הלל, גילתה התורה את חיוב אכילת תרומה דווקא בלויים ולא באכילת תרומה הרגילה דכהנים.

ולפי שני המקורות הללו תעלה נפק"מ ברורה: האם באכילת לויים את תרומתם גם כן איכא מצוה. דהנה תרומה הניתנת ללויים בפשטות אינה קדושה. וראה באוה"ח במדבר יח עה"פ הנ"ל "ואכלתם ממנו בכל מקום", דתרומה הנתנת ללויים חשיבא כחולין גמורים לגבם [ולכן אפשר לאכול אותו בכל מקום אפילו בבית הקברות - כלומר בטומאה], וכ"ה בביאור הגר"א יו"ד סימן שלא סעיף קיא. ובאו"ש תרומות פ"י ה"ו כתב שאין כל קדושה במעשר ראשון, וכל האיסור לישראל לאוכלו הוא כדי שתתקיים מצות נתינה ולא יעכב אותה הישראל אצלו. ואם כן אם נילף מן הפסוק "ואחר יאכל מן הקדשים", ממילא באכילת לויים שאינה "קדשים" לא תהיה מצוה. אולם לרבנו הלל הלומד מן הפסוק "ואכלתם אותו בכל מקום", וודאי שבאכילת הלויים איכא מצוה, דפסוק זה גופא מדבר על מתנות הלויים.

החיוב מדאורייתא

המנ"ח (שצהב, מנה ג' שיטות בראשונים בחיוב מעשר, דעת הרמב"ם (תרומות בא ומעשרות אט) דכל שגידולו מהארץ חייב מדאורייתא, חוץ מירקות שחייבים מדרבנן.

והראב"ד (במעשרות, ובתרומות אה) השיג על הרמב"ם דכל הפירות פטורים חוץ מתירוש ויצהר, וכן שיטת התוס' דהחיוב מדאורייתא רק בדגן תירוש ויצהר [וכולל ה' מיני דגן]. [ר"ה יב. ד"ה תנא, בכורות נד. ד"ה ושני, ובב"מ פח. ד"ה הכא]. ועיי' לק' [בענין חלק שבת לוי] מ"ש החת"ס בטעם דרק ג' אלו. וכ"ד רה"פ וכו' החזו"א (שביעית ז, כה) דהכי נקטינן.

ודעת הריטב"א (ב"מ פח:) בשם הראב"ד דכל שבעת המינים חייבים מדאורייתא. [וכ' המנ"ח דאפשר דתרי ראב"ד ניהו]. ונראה להביא ראיה מהירוש' בבכורים (אג, הובא בתורע"ד ז) עה"פ בדה"י [וכפרוץ הדבר הרבו בני ראשית דגן ותירוש ויצהר ודבש, אלו התמרים שהן חייבים במעשרות.

ובזה"ל, דעת הרמב"ם (תרומות אכו) שאין חייבין במעשרות בזה"ל אלא מדרבנן [כתרומה]. וכ"פ השו"ע (יו"ד שלאב). והראב"ד שם השיג על הרמ"א דק"ל דתרומה בזה"ל דאורייתא, וכ"ד הטור, והרמ"א שם הביא את ד' הטור אך סיים שאין נוהגין כן. וכ"כ החזו"א (שביעית ס"ו ט) דאנו סומכין על הפוס' דתרומה מדרבנן וכש"כ בפירות האילן וירק.

ועיי' מל"מ (תרומות ז, יז) דאף לשי' הרמב"ם, לגבי ספק אין לחלק בין תרומה בזה"ל לתרומה דאורייתא, ואזלינן לחומרא אף בזה"ל.

המצוה - ההפרשה או הנתינה

הרמב"ם בתחילת הל' מעשר כתב - מ"ע אחת והיא להפריש מעשר ראשון בכל שנה ושנה משנה הזריעה וליתנו ללוים. משמע דהמצוה מורכבת מב' מעשים, הפרשה ונתינה. אך בסה"מ (קכז) כ' רק "שצונו להוציא המעשר מצמח הארץ, והוא אמרו ית' כי את מעשר בני" אשר ירימו לה' תרומה" ואח"כ כתב "וכבר באר הכתוב שהמעשר הזה ללוים", ומשמע דאינו עצם המצוה אלא דין צדדי, [כלומר דהעיקר להפריש מעשר לה', ואח"כ המעשר הזה שנתקיימה בו המצוה נותן הקב"ה ללוים].

וכן מבואר להדיא בריטב"א ביבמות פו: דאין מצוה בנתינה, שהק' איך קנס עזרא שיתנו המעשר לכהנים והרי לא יצאו ישראל ידי נתינה, ותיירץ כיון דממונא הוא הפקר ב"ד הפקר, ע"ש. ומוכח לכאן דהנתינה ללוי אינה עצם המצוה אלא רק תנאי במצוה ולכן שייך לומר דהוי ממון. וכן נקט הדברי חיים (ח"א יו"ד סב) דרק במתנו"כ יש מצות נתינה כיון דכתיב בהו נתינה, אבל במעשר הוא רק חיוב ממון. ועיי' ברש"י גיטין מז: (הובא לק' בגדר המצוה) דמשמע שהמצוה היא רק ההפרשה, אך כבר העיר בזה המהר"ץ חיות דכ"ז לפני ההפרשה, אבל אחר שהפריש יש מצוה בנתינה. ולשונו החינוך (שצה) שנתחייבו בני" לתת חלק אחד י' חלקים מצוה הארץ ללוים. ויל"ע.

והרמב"ם בהשגות לסה"מ (שורש יב) מנאם לב' מצוות, ההפרשה ותיקון הטבל, והב' הנתינה ללוי. ונלמד מב' מקראות.

וכן שיטת התור"ד קידושין (נח: ד"ה חיטה) דמה שחיטה אחת פוטרת את הכרי אע"פ דבעינן שיעור כדי נתינה, הוא דמצד תיקון הכרי מהני בחיטה אחת ויצא מידי טבל, אבל איה"נ שלא קיים מצות נתינה. (והביאו המל"מ במתנו"ע גז). וכ"כ הנובי" מדנפשיה (מהדו"ת יו"ד רא ד"ה ואומר) לענין הפרשת חלה.

ועפ"י"ז ביאר המלבי"ם (שלח טול, מה שנא' בחלה ב' לשונות תרימו תרומה ותתנו תרומה, "תרימו" היא מצות ההפרשה להפקיע איסור טבל, ו"תתנו" היא מצות הנתינה, ע"ש.

גדר חיוב המצוה

עיי' רש"י גיטין מז: (ד"ה מדאורייתא) "דמעשר טביל ואסר ליה באכילה ולא מצוה דרמיא עליה היא אא"כ אוכלן או מוכרן" ומבואר דאינה מצוה חיובית.

וכן מדוקדק מהרמב"ם בהל' שבת (כד,י) שאין מעשרין את הודאי בבין השמשות. ונשאל ר"א בן הרמב"ם (ברכת אברהם, מובא במפרשי יד החזקה) דהרי דבר מצוה מותר בביה"ש ויש מצוה לעשר, וביאר דאינה מצוה חיובית המוטלת עליו, שאם ירצה להניח פירותיו טבולים ויאכל מפירות אחרים מתוקנים, הרשות בידו ולא נחשב מבטל מצוה.

והמהר"ץ חיות בגיטין הק' על רש"י דהרי איכא מצות נתינה, ויישב דזהו רק אם הפריש כבר, אבל הרשות בידו שלא להשתמש בתבואה ולהניחה בלא הפרשה כלל. (ועיי' מצפ"א).

אבל הט"ז ביו"ד (א"ז, כ) שמצות ההפרשה חיוב עליו אפילו אם אינו רוצה לאכול מהתבואה עדיין, והיא ככל המצוות. וכ"מ בתוס' גיטין ל סע"ב (ד"ה אין) דמצות ההפרשה עליה רמיא. ועיי' בתוס' דנדים לו: (סד"ה אלא) דמצוה פורתא איכא.

ועיי' חיי' רעק"א על הט"ז שם שחלק ע"ז דבפשוטו רק כשרוצה לאכול מחוייב דאסור לאכול עד שיפריש. והמנ"ח (רפד,יב) הק' מד' רש"י הנ"ל.

ובאמרי בינה (תרו"מ ג) הוכיח מד' התוס' ר"י"ד (דלעיל) דמצות נתינה אינה תלויה באיסור טבל, דאף שאינו רוצה לאכול מ"מ חייב להפריש כדי לקיים מצות נתינה.

איסור הפרשה בשבת

תנן בפ"ה דביצה (לו:) בין כל הדברים האסורים משום שבות, ולא מגביהין תרומה ומעשר ביו"ט וק"ו בשבת. ובגמ' מבואר דמצד תיקון הטבל פשיטא שאסור.

והטעם שאסרו רבנן כתב הרמב"ם בהל' שבת (כג,ז) שדומה למקדיש אותן פירות שהפריש. ועוד מפני שהוא כמתקן אותן בשבת. [ולעיל בה"ט כ' רק הטעם הב' ועיי' בהל' מעשר ט,ט]. ועיי' שבת קמב. דמשמע דהוי מתקן. וביאר המהרלב"ח (טז ד"ה ועל) דהוצרך לטעם דמקדיש, משום יו"ט שאין בו איסור מתקן משום דהוי לצורך אוכל נפש. והמרכה"מ (בה"ט) כ' עוד נפק"מ כשהפריש מעש"ר ולא מע"ש דאינו מתוקן, אבל מקדיש איכא. ועיי' מנחת שלמה ביצה לו.

ועיי' יבמות צג. דמבואר דהאיסור משום "טלטול דרבנן" [וכן ביומא פג:]: והק' רעק"א בגליון דצ"ע לשון טלטול והול"ל מתקן דרבנן. וכן תמה המהר"ם חביב (תוס' יוה"כ), ויישב דמה שבכ"מ משום מתקן ולא מצד טלטול דמירי גם באופן שאין טלטול כגון שמעט מהפירות מונחים בכלי נפרד וקורא עליהם שם בלא לטלטל.

ועיי' תוס' סוכה כג: שהאריכו להוכיח שאסור לתקן טבל בשבת בקריאת שם (ע"י ברירה). ולכאן מוכח דס"ל דהאיסור משום טלטול, דמשו"כ כשקורא שם ס"ד שאין איסור. [ועוד יש לדון עפ"י ל' רש"י בגיטין דמחזי כמתקן, וכן משמע בל' הרמב"ם שהוא כמתקן, דלכאן אינו איסור תיקון מצד עצמו, אלא רק מחזי, שאל"כ יתחייב מדאורייתא משום תיקון כלי, וא"כ שפיר ס"ד דכשאינו ניכר לא אסרו].

ראיית פני הבית

בב"מ פז: אין הטבל מתחייב במעשר עד שיראה פני הבית שנא' בערתי הקדש מן הבית, ופי' הרשב"א בתשו' (ח"א שסא ד"ה ומעתה) דמשמעות הילפו שאינו קדוש עד שיהא בבית.

והובא בשם הגרי"ד לחקור אם הוא דין בפנ"ע דחלות איסור טבל תלי בראיית פני הבית, או דהוא גדר בגמר מלאכה, דראית פני הבית הוא גמר מלאכתן. ועיי' ב"מ פח: הכנסתן לבית זהו גמר מלאכתן.

בטעם דראית פה"ב קובעת, כ' החזו"א (שביעית א, כ) דהוא גזיה"כ. אך הקה"י (ביצה י ד"ה וא"ת) כ' דהוא שיבא לתכלית מקומו הראוי לו. [ולכן כשרוצה להוליכו למוכרו, השוק הוא מקומו הראוי]. ועיי' חזו"א מעשרות (ד, כד) דהענין מצד השלמת שמחת האסיפה של הבעלים [ולא מצד תיקון הפרי].

חלק שבט לוי

כ' החת"ס בפר' (תו"מ לד.) דלשבט לוי היה יותר מכל השבטים שהרי נטלו חלק העשירי מכל הפירות, וכל שבט קיבל אחד מ"ב. אך כיון שרוצה אדם בקב שלו, וחשוב לישראל חלקם יותר, ולכן ברך הקב"ה את שבט לוי "ונחשב לכם כדגן מן הגורן וכמלאה מן היקב" כאילו היה שלהם מעיקרא. ועיי' בפר' שמות עה"פ הלא אהרן אחיך הלוי, שהאריך יותר. [ועיי' בכת"ס (מהדו רינ"ש) בביאור הפס' חלף עבודתכם, דמרויחים חומש].

ואין להק' שבכ"מ בתורה הלוי נמנה עם הגר והיתום והאלמנה, ולכאן אדרבה היו עשירים יותר משאר השבטים. שהרי מדאורייתא מקבל רק מדגן תירוש ויצהר, נמצא דאין לו עשירית בכל הארץ אלא רק בפירות אלו. וכמ"ש החת"ס בפר' שמות שם, דניתן לו רק מדגן תירוש ויצהר שהם ההכרח לאדם, ולא שאר מטעמים דלעוסקי תורה אין ראוי להתעדן בהם.

ויש להעיר עוד מהספרי בפר' (יח, כו) בפס' כי תקחו מאת בני" את המעשר. לפי שלא ניתן להם חלק בארץ ניתן להם מעשר בפירות. והיינו דחלקם בפירות הוא גם במקום הארץ, וא"כ כל שבט שקיבל א' מ"ב בפירות יחד עם א' מ"ב בארץ לכאן שוה יותר מעשירית הפירות. [ועיי' הלויים היו רק לגור והיו פחות מחלק הקרקעות שקיבל כל שבט].

מעשרות סייג לעושר

בבבות (גיג, רבי) רבי עקיבא אומר מעשרות סייג לעושר. ופי' רבינו יונה שע"י המעשרות בעין יפה יזכה לעושר, וכדאי' בתענית (ט) עה"פ (בפר' ראה יד,כב) עשר תעשר, עשר בשביל שתתעשר.

והק' הרש"ש דהרי לשון סייג הוא שמירה על הקיים. ולכן פי' עפ"י המדרש (שמו"ר) באדם אחד שהיתה שדהו מתחסרת כיון שלא הפריש מעשר. ועיי' רוח חיים דענין סייג וגדר הוא שנראית כהוצאה מיותרת שאחרי כל הוצאות שדהו יצטרך גם גדר, אבל באמת זו השמירה על כל מה שהוציא כבר. וכן בכל דברי ר"ע במשנה שם, כגון במעשרות שמוציא מתבואתו ופוחת ממנה אבל האמת שבזה עשה גדר לנשאר שיהיה שמו.

וכ' החינוך (שצה) שהמתי'ה משרתי האל בממונו ברכת ה"ת תנוח עליו בכל אשר יש לו. וזהו אז"ל מעשרות סייג לעושר. והביא גם מ"ש בתענית שם דבמצוה זו מותר לנסות "אם יברכהו האל בעשותו אותה ובהיות זריז עליה", כמו שמפורש במלאכי (ג,י) הביאו את כל המעשר וגוי' ובחונני נא בזאת אמר ה'.

נתינת מעש"ר לאשת לוי

הרב יעקב הירשמן

א. בענין בת ישראל שנישאת ללוי אם אפשר לתת לה מעשר ראשון ולצאת ידי נתינה, הנה בענין מתנות כהונה לבת ישראל שניסת לכהן אם מועיל, כתב בזה בערוך השולחן חידוש גדול, וכמו שניצטע דבריו להלן. ונראה דכוותה הוא גם בענין מעשר ראשון. [דמעש"ר שווה למתנות כהונה שאין בהם קדושה וכמבואר במנח"ח (מצוה שצ"ה בסופו). וכן מבואר בדחיית הדרך אמונה שיובא להלן, דמעש"ר שווה למה שחידש הערוה"ש במתנות כהונה].

כתב הערוך השולחן (סי' ס"א סעי' ל"ו): איתא בסיפרי ונתן לכהן לכהן עצמו. ואין שום פירוש לזה, ויש שפירשו דהכוונה לכהן ולא לשלוחו. ודברים תמוהים הם שהרי שלוחו של אדם כמותו. ויש שפירשו דהיינו בסתמא דדילמא לא ניחא ליה לכהן שהישראל יתנם לשלוחו, אבל אם הכהן שלח שליח יתנם לו, [פר"ח]. וגם זה תמוה דבלא דעת הכהן הרי אינו שלוחו ומאי קמ"ל. ולי נראה דהכי פירושו דהנה כבר נתבאר דכשהיא אשת כהן יכול ליתנם לבעלה הישראל, ולפ"ז לכאורה כל שכר שיכול ליתנם לאשת הכהן, קמ"ל דלא, דזוקא לכהן ולא לאשתו. והטעם פשוט דהאשה היא קנין בעלה וכשנותן להבעל הוא כאילו נתן לאשתו שהרי אף אם יתן להאשה יקנה הבעל. אבל אין הבעל קנין האשה וכשנותן להאשה בלא דעת הבעל לא קיים מצות נתינה. עכ"ל הערוה"ש.

ושמעתי לבאר כוונתו, דלצאת ידי מצות נתינה שייך או ע"י שנותן לכהן עצמו, דהיינו לבת כהן, או ע"י שנותן למטרה הסופית ששם הי' מגיע המתנות דהיינו לבעלה הישראל. אבל בבית ישראל שנסאת לכהן, אם יתן לה הרי אינו נותן לכהן, וגם אינו נותנו למקום הסופי ששמה יהיו המתנות, [אלא שממילא מה שקנתה אשה קנה בעלה], אבל היות ונתינתו שלו היתכן להיכן שאינו סוף מקומו של המתנות, אינו יוצא חובת הנתינה.

ב. ובדרך אמונה (ח"ד הל' בכורים פ"ט ה"כ באה"ל ד"ה ולא עוד) מקשה על זה: ולכאורה תמוה, דאטו מי חמיר מתרומה דאפשר ליתן לאשת כהן ויוצא בה ידי נתינה, דלא גרע מבהמת כהן דג"כ נפקא מקנין כספו, ומבואר לעיל בפ"י ה"ט שיכול להאכילה בלא דעת בעליה ומקיים מצות נתינה. וי"ל דס"ל שיש חילוק בין תרומה למתנות, דבתרומה שאסורה לזרים עיקר מצות נתינה שתהא נא' כלת לכהן ולקנין כספו, ולכן כשמאכיל לקנין כספו קיים המצוה, אבל מתנות אין ענין שתהא נאכלת לכהן דהא מותר גם לגוים ולכלבים, אלא שתהא ניתנת לכהן, והאשה אינה כהנת ואין שייך כאן דין קנין כספו.

ג. והנה ביבמות פ"ו א' מובא ברייתא בענין מעשר ראשון: **דחייב ואלתם אותו בכל מקום אתם ונתינתם לימד על נשואה בת ישראל שנותנת רשות לתרום** (תרומת מעשר ממעשר ראשון של בעלה, דהיינו שיש בכוחה להפריש בשל בעלה). **אתה אומר רשות לתרום או אינו אלא לאכול אמרת תרומה חמורה אוכלת מעשר הקל לא כל שכן אלא לימד על נשואה בת ישראל שנותנת רשות לתרום.**

וכתב הריטב"א ד"ה או אינו אלא לאכול: **פירוש ובא הכתוב לומר לך דכיון שני שאת לו מותרת במעשר, ומהדרין דלהא לא איצטרך, דאפילו תימא דמעשר אסור לזרים, כיון שנסאת ללוי אוכלת מחמתו ק"ו מתרומה וכדמפרש ואזיל.**

ומקשה בדרך אמונה (שם) על הברייתא: **ואמאי לא מוקי לה דנפקא מינה אם מותר לתת לה מעשר ראשון ויוצאין ידי נתינה.** וממשיך הד"א דהתשובה לקושיא זו: **ומשמע דגם זה קל וחומר מתרומה שנותנין לה.** הרי דלא כחידוש הערוך השולחן שמה שמותר לזרים א"א לקיים מצות נתינה לאשת כהן שהיא בת ישראל.

ומעלה שם מרן שליט"א צד ליישב קושייתו, דברייתא זו אתיא כר"מ דמעשר ראשון אסור לזרים ולכן דומה לתרומה שעיקר מצות נתינה שתהא נאכלת לכהן ולקנין כספו, ולכן באמת אפשר לקיים הנתינה לבת ישראל שהיא אשת כהן. ודוחה מרן: **דהא ברייתא זו הוא בסיפרי סוף פר' קרח ורישא קתני התם דמעש"ר מותר לזרים והוא חולין עיין שם.**

ד. ויש להעיר על דחיית מרן שליט"א, דבהדיא פירש הריטב"א הנ"ל דהברייתא אתיא דאפילו תימא דמעשר ראשון אסור לזרים, הרי דהמשא ומתן של הב"י רייתא קאי למאן דאסור, ומעתה אדזא קושיית מרן על הערוך השולחן, דמה שלא אמרו שהפסוק בא לחדש שמקיים מצות נתינה לבת ישראל שניסת לכהן הוא משום דז"פ שדומה לתרומה באמת.

והרה"ג רש"ש קרביץ שליט"א ביאר לי כוונת מרן בזה, דעל אף דכשנתינת התנא לשלול שאי אפשר שבה הכתוב להתיר אכילת מעש"ר לאשת לוי, הרי דאי דנתינת לשלול זאת גם אליבא דר"מ, דלרבנן פשוט שזה משולל דהרי זר אוכלו, וזהו שכתב הריטב"א, מ"מ מסקנת הברייתא שהפסוק בא ללמד שני שואה נותנת רשות לתרום ולא בא ללמד דבר אחר, בזה מקשה מרן מנ"ל הא, דאפשר דנימא שהפסוק בא לחדש דהאני נתינה לאשת לוי - והא"נ דר"מ ז"פ שנלמד מתרומה דתרויהו י"ש בהם קדושה - אבל לרבנן יש מקום לומר שאי אפשר לתת לה וכמו שייסד בערוך השולחן, וכדביאר מרן דשאני מתר"י מה, אינמא דלהכי אתי קרא ללמד דמותר ליתן לה מעש"ר ויוצאין ידי נתינה, ומסקנת הברייתא בודאי אתי גם לרבנן דפליגי אר"מ וכמו שמביא מרן מירשאה דהסיפרי. ומזה שרלבנן אין לומר דהפסוק מגלה שאפשר לתת לה מוכח דזה פשוט, וכמו תרומה גם מעש"ר אפשר לתת לה וא"צ לזה קרא. הרי לנו דלא כערוך השולחן.

הפרשת מעשר ראשון בדמאי

הרב יעקב שפירא

ברע"ב פ"א דמאי מ"א: ומעשר ראשון ומעשר עני אין צריך להוציא מן הדמאי אע"פ שעה חשודים עליהם לפי שיכול בעל הפירות לומר ללוי או לעני וכו' הבא ראייה וטול דק"ל בכל דוכתא המוציא מחברו עליו הראיה.

ובתוס' חדשים שם כ' שזהו דעת הרמב"ם אבל מפירש"י בכל דוכתי לא משמע כן אלא צריך להפריש מעשר ראשון ולהוציאו מן הדמאי אבל הוא מחזיק לעצמו וא"צ ליתן ללוי וכו'.

והנה רש"י סוטה מח. ד"ה מפריש כ' [לגבי דמאי] שמפריש כל המעש"רות וכו' שמעכב אצלו מעשר ראשון ומעשר עני. ע"י.ש. ומשמע שכונתו במש"כ שצריך להפריש מדמאי "כל המעשרות", גם למ"ע. וזה א"א לומר כן דהא מבואר במשנה לקמן פ"ד מ"ג דאפי' לחכמים קורא שם וא"צ להפריש. וע"כ דרש"י קורא גם לקריאת שם - הפרשה, ואין כונתו שצ"י ריך להוציאו. ואולי רש"י לשיטתו בנדרים פד: שצריך גם קביעות מקום, שש"כ בד"ה וחכמים. שנותן עיניו וכו'. ולכן קרי ליה הפרשה. וצ"ע.

בענין פטור הפקר ממעשר

הרב מנחם ויינר

תנן במס' מעשרות פ"א משנה א' זה הכלל כל שהוא אוכל ונשמר וכו' חייב במעשר. ופי' ברע"ב הא דבעינן נשמר לאפוקי הפקר שאין לו בעלים שישמרהו ונלמד מהפס' זרעך המיוחד לך פרט להפקר שאין לו בעלים מיוחדים, ובדין אין תורמים מן הלקט וכו' ומן ההפקר ומבאר הרע"ב מהפס' ובא הלוי כי אין לו. ממה שיש לך ואין לו אתה חייב לתת יצא הפקר דידך וידו שווים, נראה שפס' זה בא לומר אפילו כאשר חל חיוב מעשרות אם הפקיר את הדבר חל פטור משום שידך וידו שווים ואין זה נחשב לנתינה שהרי גם הלוי יכול היה לזכות, א"כ אפשר לומר שצריכים את שני הפס', "זרעך" בא ללמד שחיוב המעשר בכלל לא חל כי אין זה זרעך, והפס' "ובא הלוי" בא ללמד אם כן חל חיוב מעשרות הוא יכול להתבטל ע"י שהפירות הגיעו למצב שידך וידו שווים אך יש לדון אם אחר שהפקיר זכה בו שוב הרי מצד זרעך זה נקרא זרעך ומצד ובא הלוי הרי עכשו אחרי שזכה אין ידך וידו שווים. אך לפי המבואר מהרמב"ם פ' ב' מהלכות תרומות הלכ' יב' שיש הבדל בין הפקיר קמה להפקיר שבלים דבהפקיר קמה אם זכה בא א"כ חייב להפריש משום דבהיותו קמה אם עבר והפריש התרומה לא חלה א"כ אין כאן עוד חיוב תרומות לכן ההפקר לא פטר את התרומות. ובזכה קודם מרוח נתייב בתרומה אבל בהפקיר שבלים שהדין הוא שאם עבר ותרם תרומתו תרומה לכן אם הפקיר ההפקר פטר את החיוב ולכן בזכה מחדש אין חיוב תרומה על השבלים הללו ז"א שהפקר הוא פטור בעצם שכאשר היה שעה אחת במצב של הפקר חל פטור על התבואה והיא נפטרה ממה שהיתה חייבת אבל הפקר קמה אין הפקר זה פטור כי עוד לא היה כאן מקום לחיוב דהא עבר ותרם אין תרומתו תרומה א"כ אם זכה נתייב מחדש.

במשנה ראשונה על שביעית פ"ט משנה א' כתב להסביר למה צריכים שני פסוקים גם את זרעך המיוחד לך וגם את הפסוק ובא הלוי וכך ביאר שה' פטור של ובא הלוי זה יהיה רק אם הדברים היו במקום קרוב שהלוי יכול בקלות להגיע א"כ ידך וידו שווים אבל במביא ממקום רחוק שהלוי קשה לו לקחת משם לא חל הפטור והפסוק זרעך בא ללמד ולפטור גם ממקום רחוק כן אין זה זרעך והפס' ובא הלוי מלמד אותנו שאם הפקיר קמה וחזר וזכה בו שהרי כעת זה זרעך אבל מדין ובא הלוי אפילו חזר וזכה וכעת אין ידך וידו שווים גם פטור כי הפטור של ובא הלוי נאמר אפילו אם פעם אחת זה היה והמצב השתנה. וכנראה שהמשנה ראשונה לא דייק בלשונו דהא בירושלמי כתב לחלק בין הפקיר קמה או הפקיר שבלים או שנאמר שהמשנה ראשונה סובר כי הבהלי חולק כמו שמצינו בהפקיר כרמו וחזר וזכה בו שפטור מן המעשרות ולא מחלק בין קמה דהוי מחובר לבין כרם העומד להיבצר דכבצור דמי.

בלחם משנה וכן הובא בר"ש פ"א משנה ו' במסכת פאה שפס' ובא הלוי מלמד אפילו חזר הוא עצמו וזכה גם פטור משום ובא הלוי והפס' זרעך בא ללמד בזכה אחר ולכאורה מאי אם אחר הרי הוי גם הפטור של ובא הלוי וגם הפטור זרעך ואולי כונתו במצב שההפקר לא נודע לאף אחד שמצינו שבמצב זה אין את הפטור של ובא הלוי אבל עדיין יש את הפטור של זרעך.

בברכת אברהם ב"ק כח' עמ' א' כתב לחלק בין הפקר מדין פאה שיש לומר שמידי זה הופך להיות ממון השבט לבין הפקר רגיל שהלוי עוד לא זכה בו אך יש לו אפשרות לזכות ששם צריך את הפטור של זרעך אך יש להבין שפטור זרעך שייך רק במקרה שזכה בו אחר ואצלו אין זה זרעך.

במה שהקשה **הרב יחזקאל ליברמן** בגליון הקודם (קמ"ז) בהא דיבמות מז. גר שנתגייר ב"ד הרי זה גר, בינו לבין עצמו אינו גר. ויש להקשות דא"כ היאך נעשו ישראל גרים במתן תורה, הלא לא היה שם ב"ד שהרי עדיין לא היה להם דין ישראל, ודינם כב"נ שפסולים לדון.

הרב יחזקאל נ. בהר"ץ כתב שבפשוטות דין "בית דין" בגירות, היינו שהגירות הוא 'מעשה ב"ד', ונלמד מ'משפט', - יבמות מ"ו, והיינו שצריך כעין פסק ב"ד לקבלו. ואמנם הפרטים שנצרך הגר לעשות בשביל להתגייר בודאי שאפשר ללמוד מגירות דמ"ת, איך הדרך לקבל קדושת ישראל וליכנס תחת כנפי השכינה, אבל איך הגר מתקבל להכלל בכלל ישראל פשוט דשאני גר שבה ליכלל בכלל ישראל שצריך מעשה ב"ד לקבלו, אבל עם ישראל נתקבל גירותו ע"י הקב"ה בכבודו ובעצמו. שהרי הקב"ה כרת ברית עם אברהם להיות לו לאלקים ולזרעו אחריו, וכן נשבע לאבותינו, וישראל הם העם הנבחר של השי"ת. וא"כ פשוט שהגירות הוא לקבלת עול מצוות, והיינו שקדושת ישראל יותר מהאומות אינו בזה שהם זרע אברהם יצחק ויעקב, אלא שהם "בני מצוות", כמפורש בס"פ משפטים. אמנם מאידך, זה משלים את עליהם ועל זרעם, (כמפורש בס"פ משפטים). אמנם מאידך, זה משלים את עליהם ועל תורה ומצוות. ומעתה עיקר גירות זו נעשה בידי שמים, והלימוד לדיני גירות הוא רק על הדינים השייכים לגר המתגייר, ולא על קבלתו.

וכע"ז תירץ **הרב יעקב ישראל יונגרמן** ד"ל לפי מש"כ הרמב"ן (סוף פר' אמור) דמזמן שנימול אברהם אבינו היה לעם ישראל שם ישראל, והוכיח כן מהגמ' דעשו היה ישראל מומר.

והרב שלמה זלמן כהן הוסיף בזה את דברי הגרי"ז דגם קודם מ"ת כבר היה לישראל "שם ישראל", ובמעמד הר סיני נתחדש רק "קדושת ישראל", וכמו שהנחילנו הגר"ט בכתובות יא. ובכה"ג לא בעינן לכל דיני גירות, דלא בזה מפקיעו מעכו"ם לישראל דבלא"ה כבר היה שם ישראל. [ולפי"ז נפקא דבר חידוש דבהאי גירות לא הוה כקטן שנולד, ועי' בסוטה : דיהודה שאל את תמר שמה נכרית את, א"ל גירות אני וכו', שמה קיבל בך אביך קידושין וכו'. ופלא דהא אם יורת היא אין לה אב דקטן שנולד, ואיך יקבל בה קידושין, ומוכח דקודם מ"ת ל"ה כקטן שנולד, ודו"ק].

והרב יחיאל אילינצקי כתב ד"ל שכיון שנתגיירו על פי הדיבור הרי זה במקום ב"ד וכמו שאמרו בגמרא סנהדרין (טז): לגבי ב"ד של שבעים ואחד שמשו במקום שבעים ואחד קאי.

הרב יצחק ליסיצין ציין לתוס' יבמות מה: ד"ה מי לא טבלה לנדונה, שהקשו הרי צריך ג' וכת' ד"מ דכיון דידוע לכל שטבלה, כאילו עומדים שם דמי, ע"כ. וכך י"ל במתן תורה.

ועוד כתב דאולי י"ל דכיון שא"צ את הב"ד לזמן שהוא גוי אלא לגירות עצמה דהיינו לרגע שנעשה גר, א"כ י"ל דהוי באים כאחד, גירותם והם עצמם הב"ד. וא"ת דא"כ למ"ד דבחד סגי וא"צ ג' (עי' בתוס' הנ"ל ובתוס' יבמות מז. ד"ה יש) לעולם לא נצטרך ב"ד כיון דאיכא חד דהיינו הגר עצמו. י"ל דצ"ה שאותו אחד יא גמיר כמבואר בהנהדרין ג. וגר עצמו בד"כ אינו גמיר, אבל במ"ת היו ביניהם שבת לוי שלא פסקה ישיבה מהם והווי גמירי, ושפיר נחשבו על ידיהם ב"ד של ג' לגירות כולם באופן שבאין כאחת.

הרב איזנשטיין כתב ליישב, דהנה בדין שבעינן גירות בפני שלושה נלמד מקרא ד"משפט אחד" או מ"ושפטם צדק" דבעינן בפני ב"ד דומיא ד"משפט", כמבוי ביבמות שם. ואפשר דלא נתחדש בזה דין "כפני שלושה ישראלים" גרידא, אלא דין "משפט". וקודם מתן תורה היה המשפט ע"י השרי מאות שרי עשרות וכו' שהיו בני נח (כדכתיב בשמות, "ושפטו את ישראל בכל עת"), וא"כ שפיר היה הגירות בהר סיני עם דין "משפט".

ועי"ל באופן א"א דדין "בפני ב"ד" הוא דין מיוחד בגר שבה להתגייר אחר שיש כבר כלל ישראל, וכדחזינו מהפסוקים שני הילפותות: "משפט אחד יהיה לכם ולגר" וכו'. "ושפטם צדק בין אחיו ובין גרו". (ואפשר לבאר בזה דמילה וטבילה הם ע"מ "ליכנס תחת כנפי השכינה", ועל כן בזה, כל גרות דומה לקבלת התורה דעם ישראל בהר סיני. משא"כ דין "בפני ב"ד" הוא בשביל ליכנס להאומה הישראלית, וזה צריך רק אחר מעמד הר סיני שניתנה בו תורה לישראל. אבל בהר סיני גופא אז בחר ה' בעמו).

הרב אהרן הכהן פרידמן כתב, דכיון שבמ"ת לא היתה אפשרות של שלושה, א"כ השאלה לא על מתן תורה איך נהיו יהודים, דוכי נימא שלא יהיה מציאות של עם ישראל, כי אין אפשרות של שלושה, אלא השאלה על עצם הלימוד מ"מ"ת דנימא שבכל גר א"צ ג'. ועי"ז יש לומר דאין דנין אפשר משאי אפשר, ושאינן מתן תורה שאי אפשר שיהיה ג', אבל בזה"ז שאפשר שיהיה ג' בעי ג'. אמנם בייבמות מו יבמות מו מפורש שגם לר"א וגם לר"י טבל ולא היה גר, כמו שהאמהות לא מלו, אף שבאמהות ל"ש מילה וחזינו שילפינן אפשר משאי אפשר.

ועוד י"ל שבדיעבד גם שנתגייר שלא בפני ג' הוי גירות, כמשמעות התוס' ביבמות מז. ד"ה יש, עיי"ש.

עוד תי' הרב פרידמן שבזמן מ"ת לא היה ענין שיהיה בפני שלושה, דענין הגירות בפני ב"ד י"ל דהוא מצד שמצטרף לקהל ה', ובה"ז ב"ד הם שלוחא דרחמנא לקבל הגרים, אבל בזמן מתן תורה שהי"ת נגלה אליהם ובעצמו קבלם, זה הצורה המושלמת ביותר, וא"צ בפני ג'.

הרב ישראל איסר זית תירץ עפ"י מה שציין המקשה דיתכן דלא בעי במתן תורה כל דיני גירות, אלא שדחה כן מדחזינן דר"א דסב"ל דלא היה במתן תורה טבילה הכי נמי בגירות אי"צ טבילה, ובהה"ה הוכיח שבמתן תורה צריך לכל דיני גירות. אכן אין הנידון דומה לראיה, דבאמת יתכן ובגירות דמתן תורה לא היה צריך לכל דיני גירות דעלמא, אלא שלגבי מילה וטבילה אין פסוק שמצריך כן בגירות, וכל מה דאמרינן שהוא מעכב בגירות זהו משום דמצינו שהיה כן בגירות של מתן תורה, ומעתה לר"א דבמתן תורה ל"ה טבילה, א"כ מהיכי תיתי דבשאר גירות יצטרכו טבילה. אבל דין 'בית דין' בגירות הא ילפינן ליה מקראי (עיי"ש ביבמות מו: ברש"י ותוס' וברש"ש שם), ואפילו אם לא הוה כן במתן תורה, הרי הכתוב מלמדנו שצריך ב"ד.

ובטעמא דמילתא דחלוק גירות דמתן תורה לשאר גירות דעלמא, י"ל ע"פ מה שאמר מו"ר הגר"ח פיינשטיין שליט"א, דבאמת במתן תורה ל"ה גירות, וכבר היה להם גדר ישראלים עוד קודם לזה [וכדחזינו, סנהדרין נח: דגוי שהכה את ישראל חייב מיתה שנאמר ויפן כה וכה וירא כי אין איש ויך את המצרן], וכל מה דהוה במתן תורה אינו אלא כניסה לברית, ועיין כריתות ט. תו"ד דכתיב ובשמק"ו שם, ומה דילפינן ממתן תורה לגירות דעלמא, הוא משום דבכל גירות בעינן לכניסה בברית, וזהו דילפינן מהתם היכי הוה כניסה בברית. עכ"ד בקיצור.

ועוד בעיקר הדבר דנקט בקושינו, שעדיין לא היה להם ב"ד, הנה כבר חזינו דהיה להם דין ב"ד עוד קודם לכן, דכתיב (שמות יב,ב), החדש הזה לכם וגו', והיינו לבי"ד, וכבר במצרים נתקדש החדש ע"י משה [ובית דינו]. הרי דהוה להו גדר ב"ד מאז. ומעתה אפשר דגם במתן תורה חשיב דהוה ב"ד שהרי הכל נעשה ע"י משה, ויש לפלפל בזה.

* * *

בקו' בדין **שמירת המקדש** (בגליון קמ"ד) לפי הראב"ד והמפרש בתמיד שא"א לישן בזמן השמירה, איך אהרן ובניו ישנו כיון שצריכים לשמור בג' מקומות וגם ביום.

כתב **הרב אליעזר וילנר** דלא הועילו מה שתירצו (בגליון קמ"ו) דמהי בשניה או במתנמנמ, דהרי אהרן ובניו לא פירשו מנשותיהם ואיך היו כל השנים ברציפות בפתח אוהל מועד. אמנם יש להשיב ע"ז דשם היה מקום חנייתם עם ביתם כדמשמע מהפס'.

והרב שלום רוברג ביקש להרחיב את תירוצו, דאיתא בסוכה (גג) "תניא אריב"ח כשהיינו שמחים שמחת בית השואבה לא ראינו שינה בעינינו וכו' וכו' והארי"י שבועה שלא אישן שלושה ימים מלקין אותו וישן לאלתר, אלא ה"ק לא טעמנו טעם שינה דהווי מנמנמי אכתפיהו דהדידי עכ"ל ופי' ר"ח "ואסיקנא מאי לא ראינו שינה בתרדמה אלא שינה כעין נמנום". ומעתה יש להציע, שגם במשכן משה אהרן ובניו אמנם ישנו שינה כעין נמנום, ואולי רק שינה בתרדמה פגוע בדיני השמירה.

ותמה ע"ז הרב א. וילנר דתימה לומר שנמנומו כ"כ הרבה שנים, דאמנם ג' ימים אפשר בנמנום, אבל לא זמן מופלג כ"כ.

עוד תירץ הרב ש. רוברג ד"ל בהקדם משה"ק רבותינו ז"ל בגמ' הנ"ל, דאיך יתכן שנמנומו בשמחת בית השואבה, הלא לא היה שם סוכות בעזרה כמבואר בס' פנים יפות (פ' שופטים), ואפי' שינת עראי אסור חוץ לסוכה כמבואר בסוכה (כו), ותי' בהררי קודש (שבס' מקראי קודש, סוכות ח"א עמוד קמ"ז), וכן בלהורות נתן (מועדים ח"ג עמוד שני"ד), שאנוסין היו בשינתן. וה"נ י"ל דאנוסין היו בשינתן, וק"ו הוא מהתם, דהרי כאן מוכרחים היו להיות על משמרתם, ובוודאי נחשבים כאנוסים ואין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו, משא"כ שם יש לפלפל בזה, דיתכן דאסור להכניס את עצמו למצב שיבא לידי אונס! מיהו בעיקר הענין, צ"ב איך התקיים דין השמירה כשהיו מוכרחים ללכת משם, וצ"ע.

והרב אורי שחר כ' בזה עפ"י יומא ז': דהציץ מרצה אפי' אינו על מצחו, משום דמי לא בעי למיעל לביהכ"ס ומי לא בעי מינם. וא"כ פשוט שכשהכהן השומר צריך לישון או למיעל לביהכ"ס א"י"ז הפקעה בשמירה, דלא גרע מציץ. וצורת השמירה היא שכ"ז שהם ערים אינם פונים לד"א, אבל מותר לישן כיון שא"א בל"ז, ואכתי הוי כבוד, וכדן הציץ דחשיב "תמיד" אף כשישן.

אכן לא הועיל לעיקר הקו' שהיא עפ"י הראשונים שכ' להדיא לא כך, שהראב"ד כ' "שאינם ישנים כל הלילה ושומרים המקדש בשביל כבודו". וכ"כ המפרש שם שהשמירה היתה כדרך שומרי העיר שבין ביום ובין בלילה לא היו ישנים. ועדיין צ"ע.

אודות הקושיא בגליון שבועות שהקי' רש"ז כהן כיצד עמ"י אכלו מאכלי חלב ביום מתן תורה, הא בבכורות ו: מבואר דקודם מתן תורה היה אסור לשנות חלב דחשיב כאבר מן החי (כן ביארו הרבה מהאחרונים פשט בסוגיא שם, כש"ת חת"ס י"ד עג ד"ה ולשלמות, ועוד), והא כו"ע מודו דבשבת ניתנה תורה, ושבת כבר נצטוו במרה, ונמצא דבליל שבת החלב היה מוקצה לאכילה, והרי אכילת מוקצה היא אסורה דאורייתא כבר בעת ההיא וכדילפינן מוהכינו, ומיגו דיתקצאי לביהש"מ איתקצאי לכלוי יומא.

בגליון הקודם התפרסמו בס"ד כ"ה תירוצים, ובזאת מובאים כ"ג תירוצים נוספים שהתחדשו בביהמ"ד בשבוע זה:

כו. **תלמידי חכמים רבים שליט"א** האריכו ליישב בטוטו"ד, דאין כונת הגמ' בבכורות דחלב היה אסור משום אבר מן החי, אלא דחלב הוא יוצא מן האסור ולפיכך היה אסור. ולפי"ז בבני נח כיון דלא נצטוו על איסור יוצא הנלמד מקרא דהטמאים שנאמר רק לישראל, אזי ממילא להם שפיר היה מותר חלב.

איברא דהן אמת דהרבה מהאחרונים ביארו בסוגיא הכי, אבל המקשה העמיד הקושיא לשיטות האחרונים דביארו דהאיסור דחלב הוא משום אבמה ולא משום היוצא מן האסור, ויעויין היטב בש"ך י"ד פא סק"ב, ובשעה"מ פ"ג מאיסו"מ ה"א, וכ"כ בשו"ת חת"ס י"ד עג ד"ה ולשלמות, ומשו"ה כתב שם להדיא דקודם מתן תורה חלב היה אסור, ורק משנתנה תורה נתחדשה ההלכה דמותו. ולפיכך גם הקשה מאוד ביו"ד סי' יט היאך האינדא שרי לעכ"ם חלב וביצים הא הוא אבמה"ח. וכן הובא בשיעורי מן הגריש"א שליט"א בבכורות שם.

והכי נקט בפשיטות הגר"מ שטרנבוך שליט"א בספרו מועדים וזמנים (ח"ח בהערות לח"ד שיט), וכתב שם דמרגלא בפומיה ליתן טעם למנהג אכילת מאכלי חלב בשבועות, דכיון דמבואר בגמ' דקודם מתן תורה היה חלב אסור משום אבמה"ח, ורק במתן תורה הוא דהותר להם החלב, ע"כ חביבה להם אכילת חלב. וע"ע בילקוט הגרשוני על או"ח שילהי סי' תצד, ובטעמי המנהגים קונ"א תרכד, ובשמן ורוקח בבכורות שם.

כז. **ועוד** כתבו ליישב, דההיתר דחלב דזבת חלב ודבש הוא גילוי מילתא דחלב אינו כאבר מן החי, ולעולם אף קודם מתן תורה היה מותר. אולם יל"ע בזה, דמלבד מאי דחזינן בחת"ס ועוד, דקודם מתן תורה היה אסור, יש לדון עוד, דאף אי הוי גילוי מילתא, מ"מ כיון דבסוגיא חזינן דחידוש הוא, ובעינן למילף לה מקרא, א"כ סו"ס כל עת דלא ניתנה תורה, מנלן גילוי מילתא זה, דאין לך בו אלא משעת חידושו ואילך.

וליכא למימר דילפינן מאברהם אבינו דנתן לאורחיו חמאה וחלב, דכבר האריכו רבותינו דאין להוכיח מהתם, דאפשר דהחלב היה מבן פקועה וכמש"כ המש"ח בירא, או שהיה מספר היצירה וכמש"כ המלבי"ם, או שא"א ידע שהם מלאכים וכמש"כ הרמב"ן בירא פ"ח פט"ז, או שבנ"ח אינו מוזהר על לפנ"ע, דאינו בכלל ערבות, וכמבואר בתוס' בע"ז טו: ד"ה לעובד כוכבים.

כח. **הרב יחזקאל אתרוג** ראש החבורה בישיבת עטרת שלמה ק"ס, תירץ דכיון שקודם מ"ת לא ידעו ישראל במה יצטוו אבל חישובו שבכל חפץ ומציאות יוכל להיות מצוה [ובכלל זה חלב, דיתכן שתהיה מצוה לאכול חלב באיזה זמן], וכשאמרו נעשה ונשמע הכינו את גופם נפשם וממונם לעשות רצונו ית', ונכלל בזה גם החלב שהיה אצלם, ולכך ל"ה מוקצה. וביותר דאחר שהותר החלב מתקיים באכילתו דינא דכל תשחית, או "לאכלה".

כט. **הרב משה הלוי פרנס** תירץ, שהרי כידוע שבשר וחלב יחידו גורמים למהר להצמיח פירות משובחים (וכמבואר בספרונו ובהעמק דבר שמות כג"ט וכן בטעמי המנהגים עמ' תקמב) וא"כ עמ"י שמרו על החלב בשביל להשקות בו. ואע"פ שהיו במדבר ולא מקום זרע, י"ל דחזינן שהיו להם עצים שהרי איתא בשבת (צו): שחיוב המקושש היה זורע או קוצר, וגם שיכולים למכור החלב לאוה"ע שגרים במקו"א בשביל להשקות בחלב. ואע"פ דסו"ס מלאכתו לאיסור, י"ל דלא היה כעצים ואבנים דהויא מוקצה בעצם, משא"כ מלאכתו לאיסור מי ימר דמוקצה דאורייתא.

ל. ועוד תירץ הרב משה פרנס, דהרי עמ"י במדבר היו במצב של פיקו"נ, דלא היה להם אוכל חוץ ממקנה רב, והרי באוכל בלא שתיה א"א להתקיים, והמן והבאר והשליו, זה היה מעשה ניסים, ואין לסמוך על מעשה ניסים, לכך שמרו על החלב לאכילה, מפני פיקו"נ שמא יפסקו הניסים, ובחלב יש תכונות גם של אוכל וגם של שתיה.

לא. **הרב שמואל יעקובזון** תירץ, דבעירובין (נד): מבואר שכל הארבעים שנה שעמ"י היו במדבר, משה רבינו לימדם את התורה, וא"כ מוכח שלא שמעו את כל התורה כבר במעמד הר סיני. וכן חזינן בגיטין (ס) פלוגתא אי תורה מגילה מגילה ניתנה או חתומה ניתנה. וא"כ י"ל שאיסור חולב בשבת אכתי לא נאמר להם, וא"כ אפילו שמוקצה כבר נתחדש בפרשת המן בוהכינו, אבל איסור לחלוב אכתי לא נאמר להם, א"כ שפיר חלבו בשבת. ועי' בחזו"א או"ח סי' קכה בסדר נתינת התורה אות ב'.

לב. **הרב צבי שולמן** תירץ, דהנה קי"ל דאין שבות במקדש, ובראשונים מבואר שאף מוקצה אין במקדש, (עי' רש"י עירובין קד: ד"ה כהן, תוס' שבת קכג: ד"ה לא, ובראש יוסף סוף ביצה) וא"כ י"ל שכשם שבמקדש אין איסור מוקצה, אזי אף במעמד הר

סיני לא היה לעמ"י איסור מוקצה, ובפרט דחשיבי דאכלו אתכא דרחמנא, א"כ אף מוקצה דאורייתא יתכן שלא היה תלוי בדעתם.

לג. **הרב משה אלטמן** תירץ שהרי כתב המהרש"א ביומא (כה): שכיון שנתגיירו ושרה ואברהם כשנימוול וקיבלו עליהם לקיים כל התורה ה"ל אברהם ושרה כקטן שנולד דמי וכו' עכ"ל. ונראה כוונתו דנהפכו מבני נח להיות ישראל וממילא מעתה כל יוצאי חלציהם הם נמי ישראלים ולישראל לא נאסר. ועי' קוב"ש ב"ב אות נד.

לד. **הרב רפאל משה כהן** תירץ, עפ"ד הריטב"א בשבת מג. גבי טבל שתיקנו בשבת דאין בו איסור מוקצה וכו' וז"ל וי"ל דשאני טבל שאין איסור מחמת שבת וגם אינו מחוסר שום מלאכה לתקון גופו כי הוא בעצמו ראוי לאכילה ואין איסורו אלא מפני שם טבל ואף בחול היה אסור, אלא שהשבת גורם שלא לתקנו לפי שאסור לעשר בשבת ואריא הוא דרביע עלה, ולפיכך אין אומרים בו מיגו דאיתקצאי וכו' כמו במוקצה מחמת איסור בעלמא שהשבת הביא האיסור, עכ"ל. וחזי מדבריו דלא אומרים מיגו דאיתקצאי על דבר שנאסר מחמת איסור צדדי שלא מחמת איסור שבת, [ועפ"ז שמעתי מבארים ג"כ אמאי מותר לטלטל בשר חי לבשלו ביו"ט שלאחר שבת דהרי בביה"ט דיו"ט אסור לטלטלו מחמת איסור השבת, ומיגו דאיתקצאי וכו' אלא משום כדלעיל]. אך אכתי קשיא להראשונים דפליגי על הריטב"א. וגם דבירושלמי בריש ביצה חזינן שבמוקצה מסתכלים על הגברא ולא על החפצא. לענין גרוגרות וצימוקים.

לה. **הרב יצחק אגנלנד** תירץ, שהרי בפרקי דר"א פמ"ו ס"ל לראב"ע שהתורה ניתנה בער"ש, וא"כ אפשר לומר שהטעם שהמשנ"ב הביא בשם אותו גדול, אזיל אליבא דהאי מ"ד. אך שוב כתב דכיון דבכל הש"ס לא אשכחן כזה מ"ד, אלא אדרבה כו"ע סברי דבשבת ניתנה תורה, אז דחוק לומר שהמשנ"ב אזיל אליבא דהפרקי דר"א. (ועי' בליקוטי הלכות שצ"ן המקשה). וביותר קשיא, דהא המשנ"ב הביא טעם זה בשם גדול אחד, והמקור הכי קדום זהו בספר גאולת ישראל להר"ר יהושע ב"ר אברהם שנדפס בשנת תקפא, ושם כתב להדיא שטעמו הוא כמ"ד שהתורה ניתנה בשבת, וא"כ אע"פ שבלא"ה בשבת אסור לבשל, מ"מ כבר בישלו הכל מער"ש, אלא דעכשיו בשבת התברר שהכל טרף, וא"כ לפי"ז ודאי קשיא. **ועוד** יש להוסיף בזה, דאפילו אי נימא דאזיל כמ"ד שהתורה ניתנה בער"ש, מ"מ הא החת"ס גופיה כתב בחידושו עמ"ס שבת (פו ד"ה ומסוגיא זו) דיו"ט של עצרת כבר הוי נוהג קודם מתן תורה, וא"כ שוב הוי מוקצה משום היו"ט, וגם דמוקצה דיו"ט חמיר טפי. ועי' שו"ת שם משמעון ח"ב סי' ד עמ' מד.

לו. **הרב שאול קראוס** תירץ דאף שהחלב אסור באכילה, אך מ"מ לבהמות שפיר אפשר ליתן ושוב לא הוי מוקצה. אך כתב דשוב הגיע לידו הגליון הראשון שבו הופיע הקושיא בשלימותה וראה שהמקשה דחה זאת בשתי ידים. והאוסף עוד דחיה, דיתכן שחכא לא מספיק מה שראוי לבהמה, דיתכן שמה שראוי לבהמה, זה רק מתיר לטלטל את המוקצה, אבל לא מתיר לאוכלו ולהשתמש בו, דהא הרי חזינן שאכילת דבר מוקצה חמור טפי מטלטול מוקצה. ועי' לשון השו"ע סי' שח סעי' כט, כל שהוא ראוי למאכל חיה ועוף המצויים מטלטלים אותו.

לז. **הרב יוסף שלמה שטרנפלד** תירץ, דבחולין (קג): קי"ל דנחלק אבר מבחוץ פטור, וא"כ כיון שהחלב יוצא מעט מעט, אזי ליכא איסור אבמה"ח. אך כתב לדחות דאכתי ויהא אסור משום חצי שיעור אפילו שלא חזי לאיצטרופי, ובפרט בבב"ח, ובהכרח הוא כן, שהרי חזינן בגמ' שחלב היה אסור משום אבמה"ח, ועי' בדעת תורה למהרש"ם י"ד סי' סב סק"ב.

לח. **הרב יצחק ליסיצין** תירץ, דהא בשבת (פז): לחד מ"ד רק אשבת, לשבות ממלאכה, איפקוד במרה, אתחומין לא איפקוד. ועי"ש בתד"ה אתחומין, דלאו דוקא נקט אתחומין אלא הוצאה, ואע"ג דבפרשת מן כתיב אל יצא דדרשינן מיניה הוצאה, י"ל דלאחר מ"ת נאמר ומשום דשייכי למילי דמן כתיבינהו התם, עכ"ד. עפ"ז אפשר דגם אמוקצה לא איפקוד, ואע"ג דכתיב בפרשת מן.

לט. **הרב צבי יצחקי** תירץ, דכיון דקי"ל ביבמות (ח) דהואיל ואישתרי אישתרי, א"כ י"ל שכיון שהתירו איסור של אמה"ה והותר חלב, אז הותר אף איסור מוקצה, ושפיר אפשר לשתות.

מ. **הרב שלמה רוטנברג** תירץ, דהנה בהגהות חשק שלמה על שו"ע י"ד סי' צח על הש"ך סק"ז הביא לגבי אברהם אבינו שנתן לאורחיו חמאה וחלב, כיון שהיה מספר היצירה, וכמש"כ המלבי"ם בפרשת וירא. וזהו דכתיב בקרא, את הבקר אשר עשה אברהם. וא"כ י"ל שאף לעמ"י היה במדבר חלב בער"ש ממה שעשו מספר היצירה.

מא. **הרב יחזקאל נויבירט** תירץ כיון דלא צריך לעשות מעשה כדי להתירן אלא במתן תורה מותר מעצמו לא הוי מיגו דאיתקצאי כמו שמסתבר אדם שעושה נדר על חפץ עליו ועל כל העולם ויתירו בשבת דתו לא הוי מוקצה.

מב. **הרב יחיאל הרשוביץ** תירץ, דהנה עי' או"ח שיח ס"ב בדין השוחט לחולה בשבת אף שחלה היום מותר תרביא לאכול מן הבשר חי ולא אמרינן מיגו דאיתקצאי, ועי' בט"ז בשם ב"י דהיכא דלא דחי בידים לא קי"ל מיגו דאיתקצאי, והט"ז עצמו כתב דל"א מיגו דאיתקצאי היכא דהשינוי להיתר אינו

מחמת שינוי בהחפצא אלא מחמת שניהיה חולה. ועכ"פ אותם מאכלי חלב הוו ממש כמו בהמה שלא נשחטה בער"ש.

מג. **הרב יהודה מרדכי ליבוביץ** תירץ עפ"י מה דנח' ר"י ור"ש במוקצה מחמת איסור (שבת מד.) ובמגיניו שלמה בביצה ביאר דהפלוג בגדר מוקצה אם תלוי במה שמסולק מדעתו או מצד עצם החפץ. והנה חלב מעולם לא היה אבמה"ח רק דלא ידעינן זה אלא מכח קראי, נמצא דקודם מ"ת החלב לא היה אסור בעצם אלא בטעות. וממילא מיושב דהלא לר"ש ל"ק כלל דלית ליה מוקצה מחמת איסור, ולר"י המוקצה הוא בחפץ מצד עצמו, אך כאן החפץ בעצמו לא היה אסור.

מד. **ועוד** תירץ דכל הקו מצד דיש מוקצה מדאורייתא, אכן נראה שזה רק במוקצה דמחמת דין, והכינו, ומקצה מחמת איסור אינו שייך ליהכינן, שהרי מצד מציאות החפץ הוא מוכן, ורק מחמת איסורו א"א להשתמש בו, וא"כ ככה"ג ליכא מוקצה מדאורייתא.

מה. **הרב מנחם הרץ** כתב לתרץ דהנה במתני' ר"פ מפנין אי טבל שא"א לאכול אסור משום מוקצה, וכ"פ הרמב"ם (שבת כה,ט). וכתב האו"ש [חי' רמ"ט סוף ח"ב תשו' נ"ב אות י"ג] דתבואת חדש שהותרה ביום טז אי"ב משום מוקצה, וחדש שהוא איסור התלוי בזמן אינו חפצא דאיסורא אלא איסור גברא [עי' או"ש חמץ ו,ז ומאכ"א יז,ז]. ואילו מוקצה אינו נוהג במאכל האסור רק כשהוא חפצא דאיסורא. שהאיסור הוא בגוף הדבר ולא כשהמניעה היא מצד הגברא ע"ש. וא"כ י"ל בפשיטות עפ"י דהעונג יו"ט [הקדמה אות י"ד בהערה] דב"ג גם במה שהוא נאסר אינו רק איסור גברא ולא בגוף החפץ וכ"כ בישועות דוד [ח"ו פסחים י"ב], וא"כ כיון שלא היה אצלם רק איסור גברא שוב לא היה נוהג בו איסור מוקצה, ולא נאסר להם משום מגו דאתקצאי.

מו. **עוד** תירץ שיתכן שלא אכלו את החלב בעין, אלא 'מאכלי חלב' שנתערב בו החלב, וא"כ אע"פ שנאסר להם מדין ב"ב, הרי אין כאן רק טעם כעיקר שנחלקו הפוסקים אם נאסר לב"ג [יעו' שו"ת חת"ס יו"ד י"ט וצ"ד. שו"ת מהר"ם ש"ק יו"ד כ"ו ק"י"ח ק"ט]. ולכאורה לפי המבו' בחי' הגר"ח [מאכ"א פט"ו ומעה"ק פ"י] דטע"כ הוא דין אכילה מחודש, מסתבר דלא נתחדש זה לב"ג, ולפי"ז א"ש דכה"ג שמותר באכילה ליכא מוקצה. וא"כ יתכן דגם כשהוא בעין ל"ש מגו דאתקצאי, כיון שהוא ראוי לאוכלו ע"י תערובות, ולא גרע מבושר חי דחזי לאומצי. מיהו יש לדון, דעד כמה שטע"כ לא נתחדש לב"ג, הרי הוא בטל ברוב ודיינינן ליה כמאן דליתא, וגרע מהא דחזי לאומצי שהוא עכ"פ ראוי כמו שהוא עכשיו. [ובאמת היו טועמין במן את כל הטעמים, וא"כ למאי הוצרכו למאכלי חלב ממש. ובדרך חידוד י"ל, שהמן הרי לא ירד ביו"ט רק בעיו"ט ירד כפול. אבל בערב שבועות של אותה שנה שהיה לפני נתינת התורה, עדיין לא נתחדש היו"ט של שבועות, וכיון שאינו נידון כעיו"ט לא היה נוהג בו הירידה של לחם יומים (עכ"פ לראב"ע שלא היה שבת), וא"כ באותו יום באמת לא הי"ל מן].

מז. **עוד** כ' הרב מנחם הרץ עפ"י הפרשת דרכים (א) דהאבות הי"ל תורת שחיטה להתיר בן פקועה מאיסורא דאבמה"ח, וכ' שם דתלוי אם יצאו מתורת ב"ג אפילו לקולא. וכ"כ הפרמ"ג בתיבת גומא [וירא א'] ומש"ח [וירא] דלאברהם הותר בן פקועה עכ"פ למ"ד שיצא מכלל ב"ג לקולא ע"ש. ובאמת דבריהם מחודשים מאוד, שהרי עדיין לא ניתנה תורה, ואם אמנם הי"ל דין ישראל מ"מ עדיין לא נתחייבו במצוות ולא נתחדש להם תורת שחיטה. והחת"ס [חולין עד ד"ה שה] כתב שישראל במצרים ל"ש בהם בן פקועה דאז לא היו ישראל בני שחיטה ע"ש והוא כמוש"כ, אבל דעת הפר"ד והפרמ"ג שכבר הי"ל תורת שחיטה להתיר משום אבמה"ח עוד לפני מ"ת. ולפי"ז שפיר משכח"ל התיירא דחלב לבני במדבר, שהרי הותר להם בן פקועה, והיו מותרים גם בחלב שחוטות מה"ט.

מח. ועוד תירץ עפ"י הרמב"ם [בפיה"מ סו"פ גיה"נ, ואגרות הרמב"ם תשובה למר יוסף בן גאבר עמ' טו:] דכל המצוות כלן נצטוונו בהר סיני מפי הגבורה, וגם מילה ואיסור גיה"נ שניתנו אצל האבות, חיובן היום הוא רק מכח נתינת התורה בסנין. ולכא"ז לפי"ז גם המצוות שניתנו במרה הן חיוב בעלמא שנצטוו בשעתו, אבל עדיין לא הי"ל אז גדר של תורה כמילה וגיה"נ ושאר המצוות שניתנו מוקדם, וכן מבי' מדברי האור זרוע [פסחים רלג] שכתב דשבת שניתנה במרה חשיב עשה שלפני הדיבור, וכן המהרש"א [יבמות ה:] פשיט"ל דכיבוד אב הוא עשה שלפני הדיבור מה"ט, ובקרי"א שם כתב דלדבריו גם שבת חשיב לפני הדיבור. ובגור"א [שלח טו,לב] כתב להדיא דהמצוות שנצטוו במרה הן כשאר המצוות שניתנו קודם קבלת התורה, ולא נתחייבו אז בחיוב של תורה. וכתורה תמימה [וישלח] אכן נקט, דכוונת הרמב"ם הי"ל הוא גם על המצוות שנצטוו במרה, שאינן נקראין תורה עד שחזרו וניתנו אצל הר סיני, ורק בשעת מ"ת נקראו תורה. ולפי"ז גם השבת של מרה חשיב ל"ת קודם הדיבור, ורק בשעת מ"ת עם הדיבור של זכור נתחדש השבת של תורה, נמצא שמצוות השבת שנתחדש אז בעת קבלת התורה עדיין לא היה נוהג בתחילת היום, וא"כ ל"ש למידן ביה משום מגו דאתקצאי, כי בעת ביהשמי"ש של אותו היום לא הוקצה לאותו שבת של תורה שנתחדש רק אח"כ בקבלת התורה, וא"ש.

עד עתה ערש"ק לס' זבת חלב ודבש נכתבו יותר מחל"ב תירוצים בס"ד.

בגליון שבועות כ' **הרב יצחק ליסיצין שליט"א** להוכיח שהמצוה של **קביעת עתים לתורה** הוא **לפחות פעם ביום**. והביא שם שכ"כ הח"ח ז"ל גם בנוגע למצות אהבת ה' וכן במצות חסד.

הנה **כע"ז** מצאתי בס' מנחת אשר (שמות, סי' כ"ז אות א') שדן בכמה מצוות שיוצאים יד"ח בהם בפעם אחת ביום, וכגון תפילין - שכ' הפרמ"ג בא"א סי' ל"ז סק"ב) דמה"ת יוצא יד"ח במה שמניח **פעם אחת ביום**. וכן בתפילה כ' הרמב"ם (בפ"א מהל' תפילה ה' א') מצות עשה להתפלל **בכל יום** שנא' ועבדתם את ה' אלוהיכם וכו', ע"כ. וכן בברכת כהנים כ' הרמב"ם - בריש ה' תפילה בפרטי המצוה - "לברך כהנים את ישראל **בכל יום**".

ותמה במנח"א שם דמנ"ל שחייבים במצוות אלו בכל יום, שהלא בקראי לא מציונו גילוי לזה לחייב דווקא בכל יום? והביא שם דברים מאירים בשם הכס"מ בריש ה' **תפילה** בזה"ל "ועבודה זו צריכה שתהיה בכל יום, שאם אינה בכל יום אולי נבוא לומר שהיא פעם אחת בכל ימיו **וזה ממה שלא יסבלוה הדעות**, וא"כ ע"כ החיוב הוא **להתפלל בכל יום**", ע"כ.

ומבואר איפה דובר שלא נתבאר בתורה זמן חיובו, ע"כ חיובו הוא בכל יום ויום. ולכא"ז דבזה מבואר ג"כ למה בת"ת ואהבת ה' ומצוות חסד חיובם הוא נמי **לכה"פ** פעם ביום, מכיון שהתורה לא גילתה **בהדיא** זמן חיובם, ע"כ שחיובם הוא לפחות פעם ביום. וידעתי שקצאתי במקום שא"מרו להאירי, מ"מ לא באתי אלא לציין מראה מקום הנ"ל, **ותן לחכם ויחכם עוד!**

הרב ש. רובנר

בתירוצים בגליון הקודם על הקו' בגליון שבועות, יש להעיר, במש"כ **הרב דוד סוקל** דכיון דנתגיירו וגר שנתגייר כקטן שנולד דמי החלב לא היה מוקצה. יל"ע, דנתגיירו כבר בערב מ"ת דכתי' "ויקח משה את הדם ויזרוק על העם" [שמות כ"ד, ח'], וביבמות מו: ילפינן מהאי קרא דטבלו לשם גירות, והאי פרשה נאמרה בה' בסיון כדפירש"י שם ד'.

ומש"כ **הרב ישראל מאיר שחור** דאכלו החלב במוצש"ק, ואין עושין זכר לאכילת החלב, אלא זכר שמחמת השמירה מאיסור בשר הוצרכו לאכול חלב, ודייק כן בדברי המ"ב, יש לדון דלפי"ז יותר היה ראוי דיהא מנהג לאכול מה שאכלו במ"ת עצמו במקום בשר וחלב, דזה גם מחמת דנשמרו מאכילת בשר, וגם היו זכר לאכילה של אותו יום, ויש לפלפל דאכלו מן, אבל במוצש"ק לא היה להם מן כיון דהיה מתליע, ורק למחרת בבוקר ירד מן חדש, ולכך אכלו במוצש"ק מאכלי חלב, אולם לפמש"כ **הרב שמואל גרוס** דביום מ"ת הלילה הלך אחר היום עפ"י דהגרע"א וההפלאה דכך היה קודם מ"ת, א"כ הרי ליל שבת היה אחר יום שבת, והמן לא התלעי בלילה, ובבוקר תיכף ירד המן, וא"כ על דרך התני' של **הרב ישראל מאיר שחור** צ"ל דאכלו מאכלי חלב ביום ראשון, והגם דהיה להם מן, ע"כ לא הספיק להם, וא"כ מכ"ש דביום מ"ת אכלו עוד מאכל מלבד המן כיון דלא הספיק להם, וגם משום עונג שבת, וא"כ שוב יל"ע מה טעם לא נהגו לאכול מה שאכלו ביום מ"ת עצמו במקום בשר וחלב, דזה גם מחמת דנשמרו מאכילת בשר, וגם היו זכר לאכילה של אותו יום.

ומש"כ **הרב בן ציון שפירא** דאכלו חלב בן פקועה, ודחה דכיון דב"ג אינו בר שחיטה לא היה דין בן פקועה, עדין נר' לקיים הדברים דבן פקועה התירו הוא דהוא חלק מהאם, וגדר דין העובר הוא כמצב האם, וכיון דהאם היתה נבילה גם הוולד הווא כנבילה ולא כחי, והחלב שלה לא היו אמ"ה, דגם היתר שחוטה בבן פקועה אינו רק היתר אלא הווא כשחוט ממש, כיון דהוא חלק מהאם, וראיה לזה שהרי מותר לאכול החלב של בן פקועה עם בשר כדן חלב שחוטה וכמש"כ **בשעה"מ פ"ג מאיסורי מזבח הי"א**, הגם דחלב שחוטה הוא רק משום דכתי' חלב אמו וחלב שחוטה אינה קרויה אם, וע"כ דבן פקועה גם אינה קרויה אם כיון דהווא כמתה, ועוד דהרי אין בו איסור לא תאכלו על הדם כמש"כ באבן העוזר פסחים דכ"ה, ועוד דהרי אין בו איסור אמ"ה לנכרי אפי' למ"ד דמפרכסת אסורה לנכרי כמש"כ המהר"ש יפה [הר"ד בפר' דרכים דרוש א'], ומבו' מכ"ז דחשבי' ליה כשחוטה ממש, וה"ל אם היתה נבילה חשבי' ליה כמת, וע"ע בשיטמ"ק ב"ק דמ"א ובתור"ד בקדושין דנ"ו דכ' **דשור בן פקועה אינו נסקל כיון דהוי כשחוט קודם שנגמר דינו, דלכא"ו הא דשחוט קודם גמ"ד אינו נסקל כיון דל"ש בה סקילה, וממילא לא דנים אותו ומותר דהוי כקודם גמ"ד, אך בן פקועה הגם דהוי כשחוט לכא"ו מ"מ הרי הוא חי, ועל כרחק מורם מדבריהם דחשבי' כמת, אולם עדיין יש מקום לעיין בתי' דעיקר דין בן פקועה לא נתחדש קודם מ"ת.**

הרב ח. גויזל

דרושים לחברות

נושא	מקום	שעה	טלפון
גמ' גמ'	זכרון משה		052-7175521
גמ' גמ'	ברכפלד		050-4125972
גמ' גמ'	חפציבה, בבית	פעמיים בשבוע 1:00-11:30	054-4737360
גמ' סדר עמוד ליום	מרכזי	10:00-1:00	057-3110561
ב"ק ארבעה אבות	יחל ישראל	6:00-6:45	052-7669004
גמ' ב"ק	מודיעין / מודיעין עילית		054-7836000
גמ' סדר מועד, דף ליום	פתוח		054-8414585
גמ' סדר נשים	עדיף שד"ח		052-7451481
גמ' שבת עם הלכה	ברכפלד		9798997
כיצד מברכין/חזרה בימות, סוטה	ברכפלד		9790869
דף היומי	בטלפון	9:00-9:40	052-7170366
דף היומי גמ' רש"י היטב	כולל זכרון משה		052-7688527
דף היומי	משך חכמה		057-3114454
גמ' הלכה	שעה אחת		054-8474254
חוי"מ לטוען רבני	בוקר וגם אחר הצהריים		054-9729402
פתוח	10 עד 1 בהתמדה		054-8424322
מחפש שיעור דף היומי			052-7661249
מחפש שיעור גמ' באנגלית			054-7242912
גמ' נשים/גויז'ין, ללמד אברך	יש ימים בוקר ויש אחר הצהריים		9298517
מגניב ח"ג			052-7623112
הלכות שבת	ברכפלד		050-4111403
שיעור דף היומי	נתיבות המשפט 111	7:05	
שיעור נ"ך, מלכים-ד"י	עמל התורה מניח 7	9:30-10:15	0504168069
מחשבה	מוקדם		052-6363938
דף היומי	בבית		057-3101491
גמ'	זכרון משה		052-7175521
קדושי גמ' רש"י בהבנה	גרין פארק	4:15-6:00	052-7617912
גמ' הרוי"ת [הכנת שיעור]	נתיב"מ/ג.דרומית	4:15-7:00	052-7122782
גמ' שבת בקיאות	גרין פארק	6:00-7:00	052-7617912
גמ' חולין - עמוד ליום	מרום שדה 13	4:00-6:00	052-7124329
גמ' ב"ב, עמוד ליום	זכרון משה		9340105
גמ' מגילה	נאות שמחה	5:30 - 4:15	054-8413093
גמ' שבת מהאורג	גרין פארק	5:00 - 3:00	052-7324862
כיצד מברכין/ימות, סוטה	ביכ"נ אביעזרי		057-3139934
הל' שבת [דרשו]	ברכפלד		9790869
הלכה	אוהל מנחם	חצי שעה מתוך 2:00-1:00	054-8481851
פתוח	ברכפלד	7:00 - 5:00	052-7665106
פתוח	נאות הפסגה	6:00-7:00	057-3197565
עדיפות להלכה	קמ"ח	5:30 - 4:00	054-8424322
הלכה	ברכפלד	5:00-6:30 חלקי	052-7662282
הלכות שבת	ברכפלד - וזאת ליהודה		054-8485609
מ"ב ח"ג	ברכפלד		050-4111403
טוש"ע שהיה והטמנה	כולל עטרת שלמה		9790821
הלכות סת"ם	ברכפלד ר"ע	4:00-7:00	050-4106417
הלכות יו"ד	אוהל מנחם/קמח עד המרכזי	4:00-7:00 חלקי	052-7620812
חומש			057-3144429
חומש רש"י/מוסר בעיון	ברכפלד		9790869
פתוח - לזמן קצר			050-4128966
דף היומי	בבית/היכל הגר"ם	11:00 - 9:00	052-8952613
דף היומי	קהילת קצוה"ח	9:30-11:00	052-7617041
גמ' סוכה הספק	סוף רה"ג/סוף רשב"י	9:00-11:30 או חלקי	054-8409702
בבא מציעא	גרין פארק	10:30 - 9:00	054-8462669
מס' ברכות דף ליום	ברכפלד	10:30 - 9:30	050-4171130
גמ' הלכה	שאגת אריה/קצוה"ח	7:00 מ	054-8424663
מ"ב דרשו	ברכפלד - בני הישיבות	9:15-10:45	9799833
הל' שבת דרשו	אוהל מנחם		054-8481851
קיצושי"ע וחומש רש"י	בבית ברוח ר' יהודה הנשיא	חצי שעה מתוך 8:30-10:30	057-3129704
הלכות סת"ם			050-2553310
מ"ב הלכות שבת	חפציבה	חצי שעה מתוך 9:00-11:30	052-7697695
הלכות מקוואות			054-9761746
טור, שו"ע, מ"ב	ברכפלד	11:00 - 9:30	054-8403599
גמיש. להשאיר הודעה	זכרון משה/היכל יצחק	10:00 - 9:00	6374394
נביא/פרקי אבות, וכדומה	ברכפלד, עדיף בבית		052-7136602
פתוח	בבית בחשמונאים		9285124
שיעור דף היומי	ר"ע 23 בספריה התורנית	7:15	050-4104423
שיעור דף היומי	אוה"ח 27 - חניכי הישיבות	7:45	
שיעור דף היומי	נאות הפסגה בעז"נ	9:00	
שיעור בסמ' יומא	שאגת אריה	10:15 - 9:15	052-7632205
מחפש שיעור דף היומי	תחלת נתיב"מ/שד"ח	9:30	050-3140972
מחפש שיעור דף היומי	נאות הפסגה		03-6744038
כולל חצות - גמרא			052-7175521
מסכת כתובות	שאגת אריה		9790004
הל' דינים			052-7617912
קידושין גמ' רש"י הספק בהבנה			052-7617912

קושיא

המ"ב בסי' קעו סק"ב העתיק לדינא את דברי השטמ"ק דס"ל דאף דקי"ל בדיוק על פת בורא מיני מזונות יצא כיון דכולל כל מידי דזיון, מ"מ ה"מ בבירך על הפת עצמה, אבל כשבירך על פרפרת במ"מ אפי' כיון להדיא לפטור פת לא יצא יד"ח. ובשעה"צ בי הטעם דיש לברכה על מה לחול.

ובסי' קסח ס"ז הביא המחבר ג' דעות מהי פת הבאה בכיסנין והלכה כדברי כולם דמברך במ"מ, ובב"י בי הטעם דספק ברכות להקל. והק' הב"ח הא להצד דהוי פת ברכת המוציא ועובר על ל"ח, ובמג"א כ' דבאמת כל פה"כ צריך לאכלם בתוך הסעודה. אך בט"ז ובפרישה ובא"ר תי' (וסמך עליהם הביה"ל) דכיון דקי"ל דברכת במ"מ פטור לפת לא אכפ"ל דאולי אי"ז פה"ב.

ולפי"ז יל"ע טובא באדם הרוצה לאכול ב' סוגי פת הבאה בכיסנין כגון עוגה עם מילוי וכעכים יבשים, לא יוכל לסמוך על תי' האחרונים הנ"ל, דהא לצד דעוגה עם מילוי זה פה"ב וכעכים יבשים הוו פת לא יצא יד"ח בברכת במ"מ שבירך על העוגה, דהיה לברכה על מה לחול וכדברי השטמ"ק הנ"ל.

הרב זאב פרידמן

"כל העדה כולם קדושים" - מכף רגל ועד ראש"

עשו. זה היה "פנטזי" מוצלח ביותר. ספור לי רב אחד מפורסם שיושב בבית"ד עם אחד מדגולי הפוסקים בדרונו וקורה לא פעם שיש דיני תורה עם אלמנות וכדומה ולפעמים הרמת קולות ולפעמים דינים ממושכים. אמר לי אותו רב, אני עקבת זמן רב אחרי עינו וראיתי שמעולם לא הרים את עינו להסתכל על בעלי הדינים [שמעך השני הוא אשה, מטעם שלא להסתכל בנשים] גם כשהדינים נמשכו שעות ארוכות.

ומרן הגאון ר' אלחנן וסרמן הי"ד, כשהתאכנס בחול"ש שבתים, והיה זמן רב בבית הרב הרמן זצ"ל, אף פעם! לא לקרר שר' אלחנן הסתכל על נשים, למרות שהיה נצרך לפעמים לדבר עימו, הכל נעשה בכבישת עינו בקרקע.

אם כן, מדוע כאן לא יכלו לגשת - אולם אלו הדברים שמחוקות עד כדי שנון - ליד ביתו של און בן פלת, לכבוש עיניהם בקרקע ולשאל את הרבנית היושבת ליד הפתח היכן בעלה.

ואולי לזה התכוון הספורן בביטוי הנדיר שכתוב בפס': "כי כל העדה כולם קדושים", כי כל העדה - כל אחד מהם, כולם קדושים ומכף רגל ועד ראש, כמו שאמר, והיי"חם קדושים לאלוקים, עכ"ל. מכף רגל ועד ראש כולם קדושים, וכל אחד מהם, אם מבטב של שכרות הייחוב וההתנחלות שלא יכלו לשלוט בעצמם, ואחרי הכל, דגונו קל שבקל, חסרון בצניעות לא היה אחד שהיה להתקרב ליד הבית של און בן פלת, סליחה, הרב בבית, אפשר לקרוא לו, המראה הזה של חוסר הצניעות הבריא את כולם בצורה חזקה ובלתי נשכחת!

זה סימן שמכף רגל ועד ראש כולם קדושים! ומעתה, הפלא ופלא איך שאחד בכל זאת ניצל מכל המהומות והמלכודות, ולמרות שנשבע להם שהיה איתם בעצה אחת, כיון שאתו הצילתו, ע"י ששיבה ליד הדלת באופן לא צנוע, כולם ברחו. ומשקט משולש חז"ל שאפילו לא התקיימו בכבישת עיניהם בקרקע ושאלו האם בעלך בבית, גם זה לא

מושב ע"י:
ארגון "משו"ב נתיבות"
מרכז להצלה רוחנית

נושאי הגליונות הבאים

חוקת - התורה חסה על ממון ישראל (ט"ח),
בלק - השכמת הבוקר (ג, נד)
פנחס - תדיר ושאינו תדיר (כת, מג)
מטות - בל יחל (ל, ג)
מסעי - גלות לערי מקלט (לה, ז')

ד"ת [עד 700 מילים] יתקבלו בצירוף שם מלא וטל' בדוא"ל:
gal200@neto.bezeqint.net
או בתיבות "עומקא דפרשה":
בכניסה לאוצה"ס "בית יוסף" רח"שד"ח.
ברכפלד, ביה"כ"נ "בני הישיבות" שד"י יחזקאל.
בג. הדרומית, ביה"כ"נ בית תפילה נתיב"מ 75.
ביה"כ"נ משו"ב נתיבות, נתיב"מ 90.
אין המערכת אחראית להחזיר כתבים או דיסקים.
ד"ת בדפים מתקבלים עד יום ראשון בלבד.
בדיסק ובמילי יש להעביר עד יום ג' בלילה.

הגליון יוצא מדי שבוע במודיעין עילית וברמת שלמה, לתרומות וליסוד מקומות נוספים - טל' 0504122753
לקבלת הגליון בדוא"ל בקביעות, בכל ערוש"ק יש לשלוח בקשה לכתובת: gal200@neto.bezeqint.net

למען עתיד ילדיך
תכנית "שמח תשמח"
*לילדים עד גיל שנה.
הלוואת בפרסה של 200 תשלומים
לפרטים: הרב א. ארנפרוינד 050-4150605

ברגע האחרון!! לפני שיהיה מאוחר
ארגון משו"ב נתיבות
מרכז להצלה רוחנית
057-3133330 057-3102044/8/9 057-3140000